

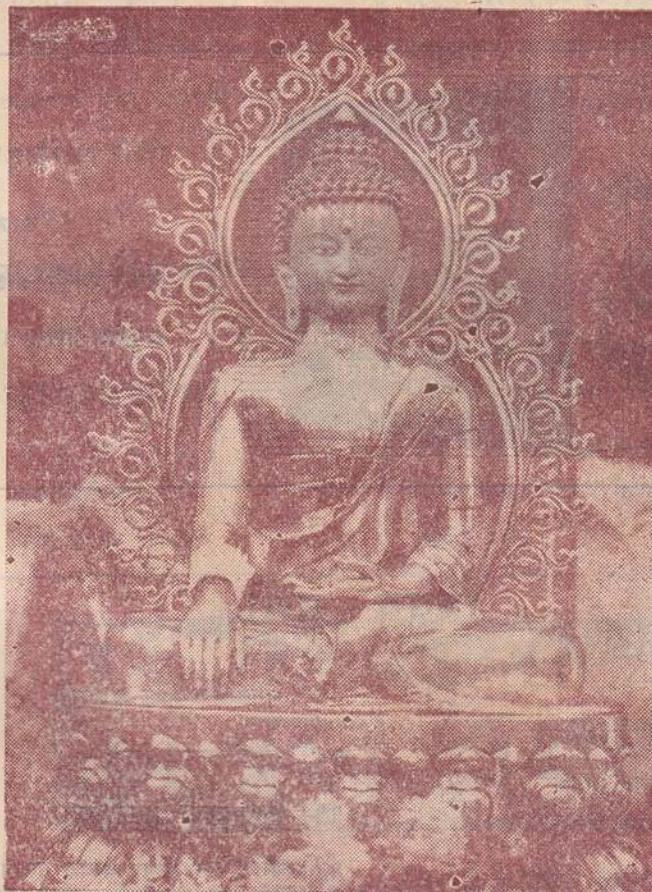
नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्त

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal

बुद्धधर्म सम्बाधी एक मात्र मासिक पत्रिका

गु

रु

पु

ही

बुद्धसम्बत् २५२६
नेपालसम्बत् १९०५
वर्ष १३

आषाढ़ पूर्णिमा
दिव्लिथ्व
अंक २-३

विक्रमसम्बत् २०४२
1985 A.D.
VOI 13

असार
July
NO 2-3

आनन्दभूमिको सूचना

- प्राहक शुत्को मिति पार भई प्राहक नवीकरण गर्नुपर्ने प्राहकहल्ले यथाशीत्र नवीकरण गर्नुहुन अनुरोध छ ।
- अधिराज्यभरका बोद्ध गतिविधि प्रकाशित गर्ने प्रमुख उद्देश्य भएको यस पत्रिकामा प्रत्येक महीनाको आँसीभित्र ठाउँ ठाउँका गतिविधि पठाउनुहुन अनुरोध छ ।
- गत वेशाख पूर्णिमाको अंकमा प्रकाशित बुद्धको छापा चित्रकार राज शाक्य कालि ह्वपोडबाट लेखिएको कुरा उल्लेख गर्न छुटेको हुँदा जानकारी गराइएको छ ।

अनुरोध

आजीवन प्राहक बनी
नवीकरणको अन्तर्बाट पार हुन
अनुरोध गरिन्छ ।

- आनन्दभूमि

विषय - सूची

१) बुद्ध - वचन	१	६) ममताबाट हुन्छ शान्ति	१४
२) बुद्धमार्गमा गएका निगणशिष्यहरू	२	१०) सम्पादकलाई चिठ्ठी	१५
३) आनन्दभूमिका आजीवन प्राहक	५, १६	११) गृहचिन्यया आवश्यकता	१६
४) संकाश्य - बौद्ध तीर्थस्थल	६	१२) बोधिवित्त स्थिर यात्रु उपाय	१६
५) बुद्धभूमि तथा शान्तिक्षेत्र नेपाल	८	१३) अनित्य मसियाः	२१
६) बौद्ध धर्मका दुई "यान" एक इतिहास	११	१४) सम्पादकीय	२२
७) अनित्य चोला	१२	१५) बोद्ध - गतिविधि	२३
८) भूल भित्रको भूल	१३		

आनन्दकृति व्रह्मण्डु

प्रधान—सम्पादक

मिश्र कुमार काश्यप

सम्पादक

सुबर्ण शाक्य

सम्पादन—सहयोगी

मिश्र सुशोभन

ध्वन्यस्थापक तथा प्रकाशक

मिश्र मंत्री

सदस्य—सचिव

आनन्दकुटी विहारगुठी

पत्रव्यवहार

आनन्दभूमि

पो. ब. नं ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

फोन नं २-१४४२०

महाबग्न—विनयपिटकबाट:-

“चरथ भिखर्वे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्याय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिखर्वे
धम्मं आविकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सारथं सत्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको
लागि, विश्वमाति दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित,
सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ,
मध्य र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थं र भाषा
महित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि ब्रह्मचर्यं (धर्म)को
प्रकाश गर ।

महीना महीनामा हजारौं रूपियाँ खर्च गरेर यज्ञ-होम गर्नेभन्दा क्षणभर
मात्र भएपनि संयमी वर्षक्तिलाई पूजा सत्कार गर्नु बेस- सय वर्ष होम घरेको भन्दा
क्षणभर गरेको पूजा नै श्रेष्ठ हो ।

बुद्धमार्गमा गएका निगण्ठ-शिष्यहरू

बुद्धमार्गमा गएका निगण्ठ-नाटपुत्रका अर्का श्रावक शिष्य हुन्— नालन्दाका उपालि गृहपति ।

एक समय, निगण्ठ नाटपुत्र नालन्दामा वसेका थिए । त्यसबछत भगवान् बुद्ध पनि नालन्दाना पावारिकको आन्नबनमा बस्नुभएको थियो । त्यसबछत निगण्ठ-नाटपुत्रका श्रावक शिष्य 'दीर्घं तपस्वी निगण्ठ' भगवान्सँग भेट गरेर आई आपना शास्त्रा निगण्ठ-नाटपुत्रलाई भगवान्सँग भएको कुरा सुनाइरहेको बेलामा उपालि गृहपति पनि विशाल परिषद्का बीच त्यहीं नै थिए ।

जब दीर्घंतपस्वी निगण्ठले आपना शास्त्रा निगण्ठ नाटपुत्रलाई आफूले बुद्धसँग वाद गरेर आएका कुराहरू सुनाए तब नाटपुत्रले त्यहीं कुरा लिई उपालि गृहपतिलाई बुद्धकहाँ वादगर्न पठाउने इच्छा प्रकट गरे ।

यद्यपि निगण्ठ-नाटपुत्र तथा भगवान् बुद्ध बुद्धको निवास नालन्दामै थियो तर पनि निगण्ठले बुद्धलाई देखेका थिएनन् न उनले बुद्धकहाँ जाने हिम्मत नै गर्न सकेका थिए । बुद्धले पनि निगण्ठ-नाटपुत्रसँग भेट गरेका कुरा पालि साहित्य विपिटकमा कहीं पाइँदैन । हो, निगण्ठ-नाटपुत्रले बुद्धका भक्त चित्र गृहपतिसँग एकदिन मचिछकासण्डमा भेटेका कुरा निगण्ठनाटपुत्रुत्तुत मा समुलेख भएको पाइन्छ । बुद्ध भगवान्ले पनि एक दिन निगण्ठ-नाटपुत्रका शिष्य श्रावक निगण्ठहरूलाई राजगृहको

ऋषिगिरि पर्वतको एकापटि कालो ढुङ्गाको एक चहालमा भेटेका कुरा चूलबुखबखन्ध सूत्रमा समुलेख भएको पाइन्छ ।

निगण्ठ-नाटपुत्रका श्रावक शिष्यहरू भने समय समयमा भगवान्कहाँ गएका कुराहरू सूत्रहरूमा उत्तराध्य छन् । त्यसमध्ये दीर्घंतपस्वी निगण्ठ पनि एक हुन् । यिनी भगवान् बुद्धकहाँ समय समयमा जाने हुँदौ विनालाई बुद्धको व्यक्तित्वको बारेमा र बुद्धको शारीरिक सुन्दरताको बारेमा ज्ञान थियो । अतः उनले विचार चरे कि "यदि उपालि गृहपति बुद्धकहाँ गएको खेडमा जबक्य नै उनी बुद्धकै अनुयायी बन्नेछन् किन कि उनी परिचित पनि छन् । बुद्धका शारीरिक सुन्दरता तथा व्यक्तित्व देख्ने वित्तिकै उनी प्रभावित हुन सक्छन् र बुद्धका कुरा सुन्दा त ज्ञन् अत्यन्त प्रसन्न भई वहाँकै शरणमा पनि सक्छन् ।" यति सोची उनले आपना गुह नाटनुवसंग उपालिलाई बुद्धकहाँ नपठाउने अनुरोध गरे । किन्तु उनको कुरामा निगण्ठ-नाटपुत्रले उति महत्व दिइन्न । "बुद्ध आवर्तनीय विद्या जान्दछन्" भनी कारण देखाउँदा पनि नाटपुत्रले उनको कुरा सुनेनन् वह ज्ञन उपालि कै तारीफ गर्दै "बुद्धको वाचना होइल एह उपालिले नै बुद्धलाई आपनो वशमा ल्याउन सक्छन् ।" भन्ने आपनो दृढ विश्वासलाई दोहोरचाई उपालिलाई बुद्धकहाँ पठाई वादारोपण गराउने नै निश्चय गर्दै उनलाई प्रोत्साहित गरे ।

गुरुको उत्साहजनक कुरा सुनी उपालि भन्छन्—
“यदि थमण गौतम दीर्घतपस्वीलाई भनेकै कुरामा अड्छन् भने मैले थमण गौतमलाई च्याङ्गाको रौं समाती सास्ती गरे ज्ञै गर्नेछु” इत्यादि । यस्तो सिंहनाद विशाल परिषद्का अगाडि गरी उपालि गृहपति भगवान् बस्नुभएको ठाउँमा गए ।

एक “ध्यानचित्त” को प्रभावद्वारा द४ हजार कल्पसम्म आयु हुने स्वर्गमा पनि पुरचाइदिन्छ । एक “मार्गचित्त” को प्रभावद्वारा सबै अकुशलहरूलाई नष्टपारी अरहत्व प्राप्त हुन्छ ।

कर्मप्रधान विषयमा चेतना नै मुलभूत आधार हुन्छ भन्ने कुरा अड्गुत्तर निकायको निवेदिक सूतानुसार कर्म केलाई भन्छन् भन्ने कुरालाई प्रष्ट गर्नुहुँदै भगवान् भन्नुहुन्छ— “चेतनाहुं, भिक्खुवे, कर्मं वदामि । चेतयित्वा कर्मं करोति—कायेन वाचाय मनसा ।” अर्थात् भिक्षु हो ! मैले चेतनालाई नै कर्म भन्दछु किनकि काय, वचन तथा मनले चिताएर नै कर्म गर्नन् ।

यही कुरालाई अभिधर्मको दृष्टिकोणले मनः कर्म केलाई भन्दछन् भन्ने कुरा प्रष्ट गर्दै उक्त अर्थकथा यस्तो उल्लेख गर्दछ— “मनःकर्म भन्नाले मनोद्वारमा प्रवर्तित हुने उनन्तीस (२६) कुशलाकुशल चेतनालाई नै “मनः कर्म” भनिएको हो ।

अर्को उदाहरण— उपालिकै भनाइ अनुसार पनि कायदण (= कायकर्म) भन्दा मनोदण (= मनःकर्म) नै शक्ति सम्पन्न भएको कुरा— “भन्ते ! ‘मनःसत्त्व’ भन्ने देवलोक छ । ऊ त्यहाँ उत्पन्न हुन्छ भनी बताउँछन् । किनभन्ने भन्ते ! उसको मृत्यु मनःप्रतिबद्ध भएको हुँदा” भन्ने मज्जिम निकायको उपालि सूत्रमै उल्लेख भए अनुसार मन नै प्रमुख भएको कुरा प्रमाणित हुन्छ । त्यसैले बुद्धले उपालिलाई “गृहपति ! राम्ररी मनमा सोचेर बताऊ । तिन्हो अधिल्लो वचन पछिलोसँग... मेल खान्न” इत्यादि भन्नुभएको हो ।

चीसो पानी न पिउने वा न छुने नियम शरीर-द्वारा पालन गरेतापनि त्यसद्वारा चुन्ति वा प्रतिसन्धि (= पुनर्जन्म) दिलाउन साइन । प्रतिसन्धि भए चित्तकै

प्रभावद्वारा हुन सक्छ । “मनोपुब्बज्ञमा धम्मा ..” भनी धम्मपदमा उल्लेख भएबाट पनि यसै कुराको पुष्टचाहै भएको पाइन्छ । यस सम्बन्धमा अरू बढी प्रपञ्च गरिरहनु पनें कारण छैन । मूल सूत्रमै काय र वचनभन्दा मन तै शक्तिसम्पन्न तथा प्रधान भएको कुरा किटानसाथ उल्लेख भएके छ ।

उपदेशको अन्तमा उपालि गृहपति पनि सिंह सेनापति आदि जस्तै सारे प्रसन्न तथा प्रफुल्लित भई बुद्धके शरणमा परे ।

यिनी नालन्दा नगरका धनाढ्य तथा विशिष्ट ध्यातिप्राप्त प्रतिष्ठित व्यक्ति थिए । त्यस्तै बुद्धले उनलाई पनि सिंह सेनापतिलाई झें ध्यान आकर्षित गराउँदा बुद्धको उदारभाव देखेर यिनी ज्ञन् प्रफुल्लित तथा प्रभावित भई सिंह सेनापतिले भने जस्तै भनेका थिए । तेजोपटकसम्म पनि बुद्धके शरणमा जाने दृढता देखाएपछि भगवान् बुद्धले उपालिलाई उपासक शिष्यत्वको रूपमा स्वीकार गर्नुभयो ।

उनले उपासकत्व प्रहण गरिसकेपछि उनलाई यो पनि भन्नुभयो कि— बौद्ध उपासक हुँदैमा भिक्षुहरूलाई मात्र दान दिनुपर्छ वा उपस्थान (=सेवा सुधूप्रा) गर्नुपर्छ र अरूलाई दान दिनुड्न वा उपस्थान गर्नु हुन्न भन्ने गलत धारणा लिनुपर्ने कुनै कारण छैन । बुद्धले यस्तो भन्नुभएको कुरा मूल सूत्रमै समुल्लेख भएको छ । “निगण्ठहरू तिन्नो कुललाई पानी लिने कुवा जस्तै सम्भन्नछन् अतः उनीहरूको पनि संग्रह गर्नुपर्छ” यस अर्तिले उपालि ज्ञन छक्कपरे किन कि उनलाई निगण्ठ-नाटपुत्रले सुनाइराखेका थिए कि श्रमण गौतमले “अर्कालाई दान नदेऊ” भन्नन् इत्यादि ।

उपालि गृहपति बुद्धको शरणमा गई जीवनभर

उपासक बन्दा निगण्ठ-नाटपुत्रलाई जति मनमा चोट पन्यो त्यति चोट अरू कुनै पनि उनका शिष्यहरू बुद्धमार्गी हुँदा परेको थिएन भन्ने कुरा मूल सूत्रहरूको अध्ययनबाट प्रष्ट बुझिन्छ ।

हुनत सुरुदेखि नै निगण्ठको हृदयमा चोट नलागेको त होइन तर अहिलेको जस्तो हृदय छियाछिया हुने खालको भने अघि भएको थिएन । कपिलवस्तुका वप्प शाक्य बुद्धको शरणमा गएको बेलामा “उनी बुद्धके नातेदार भएको हुँदा अवश्यम्भावी थियो” भन्ने कुरा र बैशालीका सिंह लेनापति बुद्धको शरणमा जाँदा “यी राजपरिवारका पुरुषहरू कुनै न कुनै दिन आफू आकूमै मितिहाल्छन्” भन्ने जस्ता कुराहरू भनना लिई निगण्ठले धैर्य राखेका होलान् भन्ने कुरा हामी अनुमान लगाउन सक्छौं । किन्तु यी उपालि उपासक एक व्यापारी साहू थिए । यिनको बुद्धसँग कुनै प्रकारको पूर्व सम्बन्ध थिएन र जस्तै बुद्धको निमित्त अनायपिण्डक गृह्यति थिए त्यस्तै निगण्ठ-सम्प्रदायका निमित्त यिनी पनि थिए । त्यस्तै निगण्ठलाई ठूला चोट लागेको हो ।

“उपालि बुद्धका अनुयायी भए” भन्ने खबर सुन्दा प्रथमतः उनलाई विश्वास नै लागेको थिएन । उनको मनमा यो दृढविश्वास थियो कि उपालिले अवश्य पनि बुद्धलाई नै आफ्नो धर्ममा ल्याउनेछन् । केही भएर आफ्नो धर्ममा ल्याउन नसके तापनि उपालि त कुनै हालतमा बुद्धको अनुयायी बन्न सक्दैनन् । जब आफ्ना शिष्य दीर्घतपस्वी निगण्ठले पनि सोही कुरा भने तब उनी उत्तिखेरै उपालिको परीक्षा गर्न उनको दरवार जस्तो घरमा गएका थिए ।

जब यिनले उपालि उपासको नौलो व्यवहार देखे तब निगण्ठ-नाटपुत्र सारे छक्क परेका मात्र होइनन् मन

पनि थाम्ने सकेनन् । यिनलाई त्यो कुरा थाहा थिएन त्रिक स्रोतपन्न भएका कुनै पनि बुद्ध-शास्त्रकले अरु कुनै पनि श्रमणहरूलाई शारीरीको रूपमा माझै नसक्ने कुरा । यो प्रत्यक्ष ज्ञानबाट उत्पन्न हुने स्वभावसिद्ध आचार परिवर्तन हो । उपालि उपासकले आफ्नो स्थिति अनुसार हुनसक्ने तरीकाले उनको स्वागत गरे । निगण्ठको निमित्त यो दृश्य अविश्वसनीय घटना थियो । त्यसैले उनले यस्तो पनि ठाने कि “शायद उपालि पागल त जाइनन् !” अनि उनले उपालिको ध्यानाकर्षण गर्दै “सबैले तिमीलाई निगण्ठका प्रमुख दाता तथा शिष्य भनी चिन्दछन् । अब तिमी कसका शिष्य भयो त ?” भनी सोधेपछि बसेको आसनबाट उठी एक धुँडाले भुइंमा टेकी अटल शङ्खरूपी पीरामा बसी प्रत्यक्षीकरणरूपी शालीमा प्रतिसम्मदायुक्त ज्ञानरूपी फूलहरू राखी बोधिज्ञानको अनुस्वरणको निमित्त साक्षात्

बुद्धको स्तोत्र गाई “आजदेखि म त्रिलोकाप्र बुद्धका श्रावक हूँ भनी जानुहोस्” भन्दै उपालिले घोषणा गरी बुद्ध बस्तुभएको दिशातिर हेरी पञ्चाङ्ग दण्डवत् गरे ।

उपालिको घोषणा सुनी निगण्ठको हृदय अत्यहरूपले कम्पित भयो र “अब भने भोलिदेखि यिनका धरमा आई पचास साठी जना निगण्ठहरूले भोजन गर्न नपाउने भए । यिनी हासीबाट बिल्कुलै पराइमुख भइसके । मेरो भातको हण्डी फुट्यो” भन्ने गहिरो चिन्ता गर्दै त्यहीं नै एक पावजति तातो रगत बमन गरी उनी भुईंमा पछारिए । अनि उनलाई पालकीमा राखी नगर बाहिर लगी त्यसपछि खाटमा राखी पावामा पुन्याइ-दिए । (क्रमशः)

आनन्दभूमिका आजीवन ग्राहक (गताङ्कको बाकी)

आनन्दभूमिका शुरुदेखिका आजीवन ग्राहकहरूको नामावली वर्ष १२ अङ्क ८ देखि प्रकाशित हुँदै आएको छ । करैको नाम छुटेको भए आफ्नो ठेगाना सहित खबर गर्नुहुन अनुरोध छ ।

- २७१. अष्टरतन शाश्य— सुपर भ्वाइस रेडियो, न्यूरोड
- २७२. ज्ञानबहादुर शाश्य— २११३५ प्रगतिपथ, नारायणगढ
- २७३. दुगड ब्रदर्श— धरान नगर पञ्चायत वार्ड नं १ कैलाली
- २७४. नरेशसिंह थापा— बन अधिकृत, बन डिभिजन, धनगढी
- २७५. सेती अञ्चलाधीश कार्यालय— धनगढी
- २७६. जिल्ला पञ्चायत सचिवालय— धनगढी, कैलाली
- २७७. कृषि सामग्री संस्थान— धनगढी
- २७८. नेपाल खाद्य संस्थान— अञ्चल कार्यालय, कैलाली

संकाश्य- बौद्ध तीर्थस्थल

-प्रा. ख्यत्रराज शाक्य, तानसेन

विषय प्रवेश

कपिलवस्तु शाक्य गणराज्यका राजकुमार सिद्धार्थकुमारले ई. पू. ४३४ आषाढ पूर्णिमा सोमवारको दिन २६ वर्षको उमेरमा महाभिनिष्कमण गर्नुभई सत्यज्ञानको खोजमा हिँडनुभयो । अन्तमा, ६ वर्षपछि, ई. पू. ५२८ वैशाख पूर्णिमा बुधवारको दिन ३५ वर्षको उमेरमा बुद्धगयाको एउटा बोधिवृक्षमुनि सम्यक् सम्बोधि ज्ञान प्राप्त गर्नुभयो । यसपछि सिद्धार्थ “गौतमबुद्ध” को नामले सम्पूर्ण जम्बुदीपमा प्रख्यात हुनुभयो । गौतम बुद्धले बोधिज्ञान प्राप्त गर्नुभएपछि, सर्वप्रथम धर्मचक्र प्रवर्तन वाराणसीको सारनाथ मृगदावनमा पञ्चमद्वीयहरूलाई ई. पू. ५२८ आषाढ पूर्णिमा शनिवारका दिन ३६ वर्षको उमेरमा गर्नुभएको थियो । तत् पश्चात् ४५ वर्षसम्म निरन्तर उत्तरमा हिमालयको फेदीदेखि दक्षिण भारतसम्म र त्यस्तै पश्चिममा मधुरा (मथुरा) देखि मगध राज्यको पूर्वी सीमानासम्म पैदल यात्रा गर्नुभई नगर नगर ग्राम ग्राममा धर्मोपदेश दिनुभई रुढीवादी, परम्परागत अन्धविश्वासी कर्मकाण्डबाट मुक्त रहेर निर्वाण प्राप्ति सत्यधर्मको प्रचार गर्दै हिँडनुभयो । अन्तमा कुशीनगरमा ई. पू. ४८३ वैशाख पूर्णिमा मङ्गलवारका दिन ८० वर्षको उमेरमा महापरिनिर्वाण हुनुभयो ।

भगवान् बुद्धबाट त्रायस्त्रिश भुवनमा

अभिधर्मोपदेश

राजकुमार सिद्धार्थको जन्म ई. पू. ५६३ वैशाख

पूर्णिमा शुक्रवारका दिन तुम्बिनी उद्यानमा शालवृक्षमुनि, कपिलवस्तु गणराज्यका महाराजा सुदोधनकी महारानी महामायादेवीको कोखबाट भएको थियो । सिद्धार्थको जन्मपछि सातौं दिनमा महारानी महामायादेवी परलोक भई त्रायस्त्रिश भुवनमा जन्म लिनुभयो । कुनैपनि बुद्ध हुने व्यक्ति पूरा १० महीनासम्म गर्ममा बस्ने र जन्मपछि सातौं दिनमा माताको परलोक हुने अतीतका बुद्ध परम्परामा पनि देखिन्छ । गौतम बुद्धले बुद्धत्व प्राप्तिपछि स्वर्गीय हुतुभएका माता महामायादेवी राई स्मरण गरी धर्मोपदेश सुनाउने इच्छा राख्नुभयो । बुद्धत्व प्राप्तिको सातौं वर्षावास त्रायस्त्रिश भुवनमा बिताउने निधो पनि गर्नुभयो । सोही अनुसार सम्भवतया ई. पू. ५२२ आषाढ पूर्णिमाका दिन भगवान् बुद्ध आपो ऋद्धिबलको माध्यमबाट त्रायस्त्रिश भुवनमा पुग्नुभयो र आपनी माता महामायादेवीलाई अभिधर्म, धर्मसंग्रही, कुशलधर्म, अकुशलधर्म, अव्याकृतधर्म अदिवो अभिधर्मोपदेश प्रारम्भ गर्नुभयो । यसरी निरन्तर रूपमा तीन महीनासम्म भगवान् बुद्धको धर्मोपदेश सुन्नुभई महामायादेवी लोतापति हुनुभयो ।

त्रायस्त्रिश भुवनबाट संकाश्य नगरमा

अवतरण

त्रायस्त्रिश भुवन र मनुष्यलोकका बीच संचार स्थापना गर्ने अश्रशावक मौद्गल्यायन हुनुहुन्थ्यो । वहाँ सुमेरु पर्वतको शिखरबाट ऋद्धिबलद्वारा माथि उडेर जानु

भई त्रायस्त्रिश भुवन पुण्डुभई भगवान् बुद्धसंग सोधनुभयो-
भो भगवन् ! लोकजनहरूले शास्ता मनुष्य लोकमा
कहिले र कहाँ अवतरण हुने हो सोधिराखेका छन् ।

भगवान्—“मौद्गल्यायन ! तिन्हो जेष्ठ भ्राता
सारिपुत्र आजकल कहाँ छ ?”

मौद्गल्यायन—“भन्ते ! उहाँ त संकाशय नगरको
द्वारमा वर्षावास गर्न पाल्नुभयो ।

भगवान्—“मौद्गल्यायन ! म पनि आजको सात
दिनमा संकाशय नगरको द्वारमा ओर्लेनेछु ।”

त्यसपछि मौद्गल्यायन भगवान्सँग विदा भई
मनुष्यलोकमा आउनुभई सो खबर लोकजनहरूलाई
सुनाउनुभयो ।

त्रायस्त्रिश भुवनमा भगवान् बुद्धले कर्षवास
समाप्त गरी भूमण्डलमा कर्कने कुरा देवराज इन्द्रलाई
सुनाउनुभयो । देवराज इन्द्रले पनि भूमण्डलमा अवतरण
हुने दिन आषाढ पूर्णिमाको दिन सुमेरु पर्वतको
शिखरबाट भूमण्डलको संकाशय नगरको द्वारमा जोड्ने
गरी आफ्नो दिव्य शक्तिले ३ वटा मणिमय, सुवर्णमय र
रजतमय सोपानहरू तयार गर्नुभई भगवान् बुद्धलाई
भूमण्डलमा अवतरणको लागि विन्ती गर्नुभयो । त्यसपछि
दाहिनेतिरको सुवर्णमय सोपानबाट महाब्रह्माहरू र
बायाँतिरको रजतमय सोपानबाट देवगणहरू र बीचको
मणिमय सोपानबाट तथागत शाक्यमुनि भगवान् बुद्ध

ओलंनको लागि तयार हुनुभयो । अवतरणभन्दा अधि
तथागत बुद्धले यमक प्रातिहार्य शक्ति प्रदर्शनबाट सुमेरु
पर्वत शिखरमा रहनुभएका देवगणहरू र भूमण्डलमा
रहेका मनुष्यगणहरूले एक अकालाई देख्न सकिने भयो र
तथागतको शरीरबाट हल्का पंचरश्मि प्रज्वलित भएको
दृश्य पनि देवगण तथा मनुष्यगणहरूले देखे । तथागतलाई
अन्त्र देवगणहरूले गन्धर्व पूजा गई भूमण्डलमा अवतरण
भइराखेका दृश्य मनुष्यगणहरूले देखे ।

विशेष गरेर पंचशिख गन्धर्वपुत्रले आफ्नो बेलु
पाण्डु-बीजा साथमा लिई भगवान्को दाहिनेपट्टि उभिई
सुगन्ध पूजा गर्दै, त्यस्तै मातलि संप्रहाक देवेपट्टि उभिई
दिव्यगन्धसालाहरूहारा पूजा गर्दै महाब्रह्माले भगवान्लाई
छब्र ओढाउँदै तथा सुभायले चमर हस्काउँदै भगवान्का
साथसाथ संकाशय नगरद्वारमा ओह्रेका थिए ।
भूमण्डलको संकाशय नगरको द्वारमा एकत्रित श्रद्धालु
अपार जनसमूहले तथागतको जयजयकार गरी बन्दना
गरे । भगवान् बुद्धले सर्वप्रथम पृथ्वीमा दायाँ पैतालाले
टेवनुभयो र सो ठाउँ पछि अचल चैत्य भनी प्रसिद्ध
भयो ।

प्राचीन संकाशय नगर

बुद्धकालीन भूगोलका अनुसार त्यसताक १६
जनपद वा राज्यहरू थिए । अंग, मगध, काशी, कोसल,
वज्जी, मल्ल, चेदी, वंस, कुरु, पञ्चाल, मत्स्य, सूरशेन,
असक, अवती, गंधार र कम्बोज थिए । ◀ यी १६

◀ भिक्षु महाप्रज्ञा, ललित विस्तर बोधिचर्चा, ई. स. १६४०, कालिम्पोङ्ग, भिक्षु महाप्रज्ञा र भिक्षु अमृतानन्द,
पृष्ठ ३७८ ।

◀ भिक्षु अमृतानन्द, बुद्धकालीन द्रहादिदेव भाग १, बुद्धाब्द २५२०, काठमाडौं, आनन्दकुटी विहारगुठी
पृष्ठ ३२३ ।

◀ T. W. Rhys Davids, Buddhist India, A. D 1881, Delhi, Motilal Benara-
sidass, page 23

राज्यहरूमध्ये मगध कोसल, वंस र अवन्ती चार राज्य-हरू प्रमुख थिए । पंचाल राज्य कुरु राज्यको पूर्वमा दक्षिणी पहाडी भाग र उत्तरी गंगा नदीको बीचमा संकाश्य नगर पर्दछ । संकाश्य नगर त्यसताक धर्म, शिक्षा र वाणिज्यको केन्द्र हुनुपर्दछ । मधुरा (मथुरा)

सोरेज्य (सोरों), किम्बिला (कम्पिल) संकाश्य (संकिसा), कान्यकुब्ज (कन्नौज), शहरहरू हुँदै प्रयाग (इलाहाबाद) सम्म राजमार्ग गएको थियो । भगवान् बुद्धका जीवनीसँग सम्बन्धित महत्वपूर्ण स्थानहरू अट्ठमहाठानानी अन्तर्गत संकाश्य नगर पनि आउँदछ । (अट्ठमहाठानानी अन्तर्गत अन्य स्थानहरू हुन्-लुम्बिनी, बुद्धगया, सारनाथ, कुशीनगर, आवस्ती वैशाली र राजगृह) । भगवान् बुद्ध त्रायस्त्रिश भुवनबाट अवतरण भएको स्थान हुँदा संकाश्य महत्वपूर्ण भयो र बौद्ध तीर्थस्थलको रूपपा प्रख्यात भयो ।

बौद्ध शताब्दीमा बौद्ध चिनिया याकी फाइयान संकाश्य नगर पुगी यात्रा स्मरणमा संकाश्यको वर्णन गरेको पाइन्छ । त्यसपछि अर्का चिनिया बौद्धयाकी युवान च्वाङ्ग (हवेनसाङ्ग) सातौं शताब्दीनिर संकाश्य नगर पुगी यात्रा वर्णनमा सविस्तार बयान गरेको पाइन्छ । युवान च्वाङ्गको अनुसार पिलोशानबाट २०० ली दक्षिणपूर्व दिशामा कपिय देश पर्दछ । यो क्षेत्र २०००ली भन्दा बढी छ र यसको राजधानी २० ली

भन्दा बढीमा केलिएको छ । यस क्षेत्रको जलवायु र उत्पादन पिलोशानको जस्तै छ । चारबाटा बौद्ध विहारहरू थिए र करीब १००० भिक्षुहरू बस्दथे । देवमन्दिरहरूको संख्या १० थिए र शंखधर्मचिलम्बीहरू बस्दथे ।

राजधानीको २० ली जति पूर्वमा एउटा सान्तुराम्बो भव्य विहार थियो । त्यहाँ भिक्षुहरू बस्दथे । विहारको भित्र रहेको ठूलो पर्खालमा दक्षिणबाट उत्तर दिशामा राङ्गो बनाइएको ३ बटा सिढीहरू जसको भिरालोपना पूर्वदिशामा थियो जहाँ भगवान् बुद्ध त्रायस्त्रिश भुवनबाट ओर्लनुभएको थियो । भगवान् जेतवन बाट स्वर्गमा आरोहण गर्नुभएको थियो । युवान च्वाङ्गले संकाश्यमा यात्रा भर्नुभन्दा केही शताब्दीसम्म पुरानो सिढीहरू भएको अनुमान गर्दछ र वर्तमान सिढीहरू पुरानोको ठाउँमा बनाइएको हुन् । वर्तमान सिढीहरू करीब ७० फीट उचाईको छ र बीचको शोर्ख भागमा भगवान् बुद्धको मूर्ति र दायाँ, बायाँ क्रमशः ब्रह्मा र इन्द्रदेवताको मूर्ति बनाइएको थियो ।

यस क्षेत्रमा सन्नाट अशोकहारा निर्मित शिला स्तम्भ थियो जसको शीर्षभागमा सिंहको मूर्ति थियो । समय बित्दैगएपछि प्राचीन संकाश्य नगर लुप्त भयो ।

(क्रमशः)

धर्म विनय नै शास्ता हो

-बौद्ध-

“आनन्द ! म निर्बाण भइसकेपछि तिमीहरूको मनमा ‘धर्म उषदेश दिने गुरु भएन र हात्रा शास्ता रहेनन्’ भन्ने भावमा पनि सवाल । तर आनन्द ! त्यस्तो मनमा लिनुहुन्न । आमन्द ! जुम धर्म र विमय मैले तिमीहरूलाई देशना गरी प्रज्ञापित गरिराखेको छु, त्यही धर्म विनय म नभै-सकेपछि तिमीहरूको शास्ता हुनेछ ।

बुद्धभूमि तथा शान्तिक्षेत्र नेपाल

संसारमा विभिन्न प्रकारका भूमिहरू छन्— मरुभूमि, उष्णभूमि, शीतोष्णभूमि, जन्मभूमि, मातृभूमि इत्यादि । बुद्धभूमि त्यस्तो एक भूमि हो जहाँ आफू मुक्त भएर अरुलाई पनि मुक्त हुने मार्ग दर्शाउने महापुरुषको जन्म भएको हुन्छ । त्यस्तो महापुरुषको जन्म जताताँ हुँदैन, तर जहाँ जन्म हुन्छन् त्यो 'कुलमा सुखवृद्धि अवश्य हुन्छ । यस विषयमा धर्मपदमा यसरी व्यक्त भएको छ—

'दुल्लभो पुरिसा जड्गो— न सो सब्बत्थ जायति ।

यत्थ सो जायति धीरो— तं कुलं सुखने' धति ॥

बौद्ध वाङ्मय अनुसार जम्बूदीप नै बुद्धभूमि हो । यहाँ अनेकानेक बुद्ध, तपस्वी, महापुरुष, साधु र सन्तहरू जन्म भए, जन्म हुँदैछन् र भविष्यमा पनि जन्म हुनेछन् । महापुरुषको आगमन यहाँ कहिल्यै टुट्नेछैन । सगरमाथाको फेदीदेखि हिन्दमहासागरको तटसम्म नै पवित्रभूमि कहिल्न्छ, यसमा दुई मत हुन सक्दैन । आजको परिप्रेक्षमा विश्वको सामू हात्रो देश नेपाल गौतम बुद्ध जन्म भएको भूमि हो । २६०० वर्ष अधियत्वे देशको लुम्बिनीमा त्यस महापुरुषको पवित्र चरणले प्रथमवार स्पर्श भए हो कारणले गर्दा नै यस नेपाल देशमा सत्राट् अशोकका ताथै कैवन् राष्ट्राध्यञ्ज, महापुरुषहरू र हृषीकेशाङ्ग जस्ता लोकमाय तीर्थयात्रीहरूले यस बुद्ध भूमिमा पाइला हाली धन्य सम्मेर गए । हामी नेपालीहरू त यति भाग्यमाती छौं कि विध्वनो जुनमुक्त कुनाकाठवाना नएतापनि 'म भगवान् बुद्ध जन्मनुभएको देशको हूँ' भनी

गौरवान्वित भएर परिचय दिन्छौं । मित्रराष्ट्रका मित्रहरू पनि श्रद्धाले विभोर भएर हामीलाई सम्मान गर्दछन् । फेरि गौतम बुद्धको मावली देवदह र २६ वर्षसम्म राजकीय सम्मानमा रहेको राजधानी कपिलवस्तुको उज्ज्वल इतिहास र प्राकृतिक सौन्दर्य बारे मुक्त कण्ठले गुणगान गर्छौं । यसकारणले हुनसक्छ लुम्बिनीलाई एक अन्ताराष्ट्रिय स्तरको तीर्थस्थल बनाउन गुरु योजनाको तर्जुमा भएको । यी सबै सुखद घटनाहरू आज हामीलाई भन्दा पनि हात्रा देशका भावी सन्ततिहरू र विश्वलाई नै यो बुद्ध जन्मभूमि लुम्बिनी एक शान्ति, सुख र आनन्द भूमि हुनेछ । 'लुम्बिनी नाम मात्र लिन पाए पनि धन्य सम्झनेछन् र त्यस पवित्र भूमिमै जान पाएमा उनीहरू यसै जीवनमै स्वर्गलोक (सुखावती भूमि) पुगेको जस्तो हुनेछ ।

मिक्षु सुशोभन

स्वयम्भू पुराण बौद्ध ग्रन्थ अनुसार हात्रो देश विपश्वी, क्रकुच्छन्द, कोनागमन र काश्यप बुद्धहरू स्वयम्भू ज्योतिरूप दर्शन गर्न आउनुभएको पुण्यभूमि हो । हामी नेपाली सबै नै बुद्धका निकट नातेदार हाँ र बुद्ध हात्रा सहजातीय नेपाल आमाका सुपुत्र हुनुहुन्छ । विश्वका महान् नेताहरू भगवान् बुद्धलाई शान्तिका अग्रदूत र विश्वभ्रातृत्वका प्रतीक मान्दछन् । अंग्रेज कवि सर इडविन अर्नल्डको कलमबाट 'बुद्धलाई 'एशियाको ज्योति'

को रूपमा प्रस्फुरित गरिएको छ ।

अकों एक विचारणीय कुरा यो छ कि हाम्रो देशलाई अन्तराराष्ट्रिय जगत्मा सजिलैसित चिनाउने महान् व्यक्तित्वलाई के हामीले एक राष्ट्रिय विभूतिको रूपमा मात्रै मानेर सन्तोष भइरहने वा वहाँले आफ्नो अनुभवद्वारा दिनुभएको मानवमात्रको कल्पणा हुने उपदेशलाई हृदयज्ञम गरी पालन गर्ने र गराउने तरफ लागी वहाँप्रति साँचैको श्रद्धाङ्गजलि अर्पण गर्ने ! यसमा आध्यात्मिक प्रीतिको उदयले हृदय शीतल भएर आउनेछ, शरीर हलुङ्गो भएको महसूस हुनेछ । बुद्धले दिएको उपदेश बुझेर बुद्धलाई चिन्हपरेको छ ।

हाम्रो देश राजनैतिक दृष्टिकोणले पनि एक स्वच्छ र शान्तिभूमि भएको पाउँछौं । किराती, लिच्छवि, मल्लकालीन इतिहास सधैंको लागि गौरवमय हुन गए झै वर्तमान शाहकालीन युगमा राष्ट्रनायक श्री ५ वीरेन्द्र द्वारा विक्रम शाहदेवबाट राज्यभिषेकको मञ्जलमय घडिमा उपस्थित विभिन्न राष्ट्राध्यक्ष र कूटनैतिक विशिष्टगणको सामू 'नेपाललाई शान्तिक्षेत्र घोषित गरियोस्' भनी प्रस्ताव राखिबक्सेर हाम्रो देशको ठूलो गरिमा र इज्जत बढाइबक्सेको छ । बुद्धभूमि नेपाल शान्तिक्षेत्र घोषित हुनुभन्दा सुहाउँदो कुरा अरू के हुन सक्ला ?

बुद्धमूनि नेपाल ताँचे ने शान्तिक्षेत्र बनाउनुछ । यो कार्यभार प्रत्येक विभेकशील र जिम्मेदारी नेपालीको कांधमा आइरहेको छ र नेपाललाई हरतरहले कुरुक्षेत्र हुने भयावह परिस्थितिबाट बचाउनुछ । नेपालको

राष्ट्रिय स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, अखण्डता र संयुक्त राष्ट्र संघबाट प्राप्त सम्मानलाई कायम गर्न सक्नुपरेको छ । दुई महान् गणतन्त्रको बीच शान्तिको श्वास फेरेर शान्तिक्षेत्र घोषित भइकन शान्तिपूर्णक हामी नेपाली जीउनुपरेको छ ।

देशको चौतर्फी विकासको पूर्वाधार शान्ति हो । शान्तिपूर्ण बातावरण विना विकास सम्भव नै हुँदैन । शान्ति त्याउन बुद्धको शान्तिमय व्यावहारिक उपदेशका पालन गर्नु नितान्त आवश्यक छ । अझ शान्तिक्षेत्र हाम्रो राष्ट्रिय नीतिलाई बुद्धद्वारा उपरेशित यार्य अष्टर्गिक मार्ग— सम्यकदृष्टि, सम्यक् संकल्प, सम्यक् वचन, सम्यक् कर्म, सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्मृति र सम्यक् समाधिको दृष्टिकोणले अध्ययन र अध्यापन गर्नुपरेको छ । यसको लागि सुहाउँदो बातावरण सृजना गर्नुछ । शान्ति सम्बन्धी दर्शनलाई राजनैतिक, शैक्षिक, सामाजिक, धार्मिक र आर्थिक स्तरमा अनुसन्धान गरेर सोही अनुरूप राष्ट्रको सम्पूर्ण भानवीय र भौतिक साधनहरूलाई काममा ल्याएर राष्ट्रिय लक्ष्यमा पुऱ्याउनुपरेको छ । भगवान् बुद्धमा मैत्री, करुणा, सत्य र शान्ति सम्बन्धी उपदेशहरू व्यापक रूपमा प्रचार र प्रसार गरिदिनाले उद्देशित लक्ष्यमा पुऱ्य ठूलो सघाउ हुनेछ । स्मरणीय छ, सम्राट् अशोकले कसरी समकालीन स्वदेश र विदेशका जनताहरूको हृदयलाई विना हिसाले जितेर धर्मशोक बने त्यसरी नै प्रत्येक नेपालीले बुद्धप्रति तच्चा श्रद्धाङ्गजली अर्पण गरेर बुद्धभूमि नेपाल युगयुगका निमित्त शान्तिक्षेत्र नै कायम गर्न बाटो अपनाउनुपरेको छ ।

— देख्खायिन

बौद्धधर्मका दुई “यान” एक दृष्टिमा

बौद्धधर्मको इतिहास अनुसार भगवान् बुद्धको निर्वाण भएको प्रायः सात सय वर्षपछि भारतमा सच्चाद् कनिछको पालमा काशिमरमा चतुर्थ बौद्धसंगीत सम्पन्न भयो । निके समयदेखि बौद्ध भिक्षुहरूमाझ जुन जुन मतभेद र विवाद आपसमा चलिरहेको थियो त्यो त्यस संगीतिमा खुलस्त देखियो । फलस्वरूप विभिन्न सम्प्रदाय खडा भएका दिए जुनमध्ये अहिले मूल रूपमा दुई थरी मात्र विशेष प्रचलित देखिन्छ । बौद्धधर्मका ती दुई सम्प्रदाय हुन् हीनयान अर्थात् येरवाद अनि अर्को महायान ।

बुद्धले निर्देश वा स्थापना गर्नुभएको जुन विनय-नियमादि एवं क्रिया विधि थिए ती मूल रूपमा नै कायम गर्दैलाने येरवादीहरूलाई नै हीनयान नाम दिई परिवर्तित विधान बनाई नयाँ पढ्दति त्याउनेहरूले आफूलाई महायानी भन्ने चलन गरेको देखिन्छ । कुषाण राजाहरूले महायानलाई नै राजधर्म बनाएका थिए ।

यसप्रकार धो स्पाट छ कि येरवाद बौद्धधर्मको प्राचीन रूप हो भने महायान एक परिवर्तित रूप । अनीश्वरवादी बौद्धधर्मलाई महायानले बुद्धमा नै ईश्वरत्वका कल्पना जोडियो । येरवादमा बुद्धलाई एक धर्मीयदेशक र मार्गदर्शक रूपमा प्रतिष्ठित गरी, मुक्ति वा निर्वाणका लागि आफैले नै प्रयत्न गर्नुपर्छ भनिएको ठाउँमा महायानले बुद्धलाई एक यस्तो उद्धारकर्ता बनाए जसको अनुग्रह र अनुकरणाले आफूलाई भलो हुने कुरामा विशेष जोड दिइयो । बुद्धोपासना,

पूजा-अनुष्ठान भक्ति तथा विभिन्न संस्कारादिको उपयोगितामा बढी महत्व दिने प्रचलन महायानमा देखियो । येरवादमा भने पवित्रता, चित्त विशुद्धि र शोलादि चर्यामा विचलित नभइकन हिँडनुपर्ने आवश्यकतामा नै निर्भर रहनुपर्ने परम्परा कायम राख्न थाल्यो ।

ज्योति शाक्य, कात्तिमपोङ्ग

बुद्धको साथसाथै अनेक बोधिसत्त्वहरूको उपासना गर्ने चलन पनि महायानले निकालेको र यी बोधिसत्त्वका चारैतिर वरिपरि असंख्य देव-देवीहरूको अस्तित्व पनि देखिन थाल्यो । आपनो मात्र मोक्ष होइन र प्राणी सबैको निवाणिका निम्नि बुद्धत्व नै प्राप्त गर्ने बोधिसत्त्ववर्याको लक्ष्य लिई सारा प्राणीको उद्धार गर्नुपर्ने सिद्धान्त विशेष रूपले दर्शाएर महायानले आपनो महानता घोषित गर्न थाले । त्यतिन्जेलसम्म येरवादीहरूले भने प्रतीकको रूपमा बुद्धको केवल दुई पाद मात्र प्रयोग गर्ने चलन थियो भन्ने उल्लेख पाइन्छ ।

आपनो आन्तरिक परिशोधन तथा प्रज्ञाज्ञानको विकासद्वारा अव-पार गर्नुपर्ने येरवादी सिद्धान्तमा महायानले सामूहिक ढंगले पूजा अनुष्ठानमय धार्मिक क्रिया विधि पनि सम्मिलित गर्यो । भक्ति अनि परोपकारी भावना पनि विशेष समावेश गरिएको ले सामान्य जनलाई यसमा आकर्षण बढ्यो । ज्ञानमार्ग जरतो हुनाले येरवाद

धेरेलाई नीरस अनीश्वरवादी, बुद्धिवादी तथा गतिहीन देखिन थाल्यो । कुणाण कालमा प्रादुर्भाव भएको यो बौद्धवर्णको महायान सक्रिय भएर भारतमा मात्र होइन, चीन-तिब्बत, जापान, कोरिया, मंगोलिया आदि देशहरूमा समेत खूब प्रचार भयो । तर फेरि विदेशमा पुगेको महायान बौद्धवर्णमा पनि स्थानानुसार परिवर्तन हुँदै गयो । यस रोतिले नयाँ भाव र प्रथाहरू यसमा थियेदै गए जसले गर्दा विस्तारै मूल बौद्धधर्मको प्रतिकूल तत्व पनि मिसिन थाले ।

भगवान् बुद्धले आफ्नो जीवन कालमा प्रयोग गर्नु भएको पालिभाषा नै थेरवादीहरूको धार्मिक भाषा बन्दै गयो तर महायानले यसमा पनि परिवर्तन ल्याएर वैदिक कालको संस्कृतभाषा नै आफ्नो निमित्त ग्रहण गयो ।

उल्लेखनीय कुरा के हो भने दुबै यानका मूलदर्शन-सम्बन्धी सिद्धान्त एउटै छ । चतुरार्थ सत्य र अष्टाङ्गिक मार्ग, प्रतीत्य समुत्पाद र अनात्मवाद, कर्म प्रतिफलवाद र र शीलचर्यादि इत्यादि जग्मेमा केही भिन्नता छैनन् ।

बौद्धधर्मका यी दुई सम्प्रदायमान्न परस्पर अनेक आरोग र प्रत्यारोग भएको पनि देखिन्छ । थेरवादले महायानका अनेक कुराहरू ऐतिहासिक आधारको विरुद्ध एवं सामाजिक नभएको भन्दछ भने उत्ता महायानले थेरवादलाई व्यक्तिगत मोक्ष मात्र दिलाउने अनि सारा प्राणीको उद्धार गरेर मात्र आफू मुक्त हुनुपर्ने उच्च आदर्श नभएको मान्दछ र हीनयान भन्ने चलन गर्दछ । तर बौद्ध विद्वान्हरूका अनुमान अनुसार दुबै यान अन्तर्गत समयसमयमा क्रमानुसार विभिन्न परिवर्तन अथवा घटबढ भए यद्यपि थेरवादमा यस्तो कम मात्रामा भएको देखिन्छ । महापण्डित राहुल सांकेत्यायनको भनाइमा बुद्धिवादी अनि भावुकतावादी दुई थरीका मानिसहरूका

लागि समय र स्थान परिस्थिति अनुसार सुहाउँदो व्यवहा' गर्नु परेको हुँदा यस्तो हुनु अस्वाभाविक होइन, तसर्थ यी दुई सम्प्रदायलाई भेद गरिकन 'हीन' र 'महा' भनु उचित छैन तर 'प्राचीन बौद्धधर्म' र 'विकसित बौद्धधर्म' भनु सुहाउँदो छ (धर्मदूत वर्ष ४)

यसप्रकार हामी देख्छौं यी दुई 'यान' हरूका बाहिरी अनेक अनुष्ठानादि संस्कार एवं नियमहरू मात्र विशेष नमिलदा छन् र मूल दर्शन सिद्धान्त र ध्येय एउटै नै हो । देशकाल परिस्थिति अनुसार वाह्य आचारमा भिन्नता हुनु अस्वाभाविक होइन तर परम सत्य दुई थरी कसरी हुन सक्यो ! *

अनित्य चौला

- उपासिका देवकी पाठ्येय

बुद्ध जन्मले नै छ यहाँ शान्ति सधैं ।
बुद्धकै शिक्षा लिएर तनमन जागृत होस् म भन्नु सधैं ।
बुद्धको मूल सिद्धान्तमा कति अमूल्य रत्न हो पञ्चशील,
जसरी आफ्नो एकलो पुत्रको कल्याण चिन्तन हुन्छ सधैं ।
त्यस्तै हर घडि पलमा होस् रहोस् है रक्षा गर्न सकौं म
पञ्चशील सधैं ।

बुद्धकै अमृतवचनामृतले भर्न सकौं जीवनरूपी घडा,
गर्न सकौं म आजीवन नै सत्संगतमा कार्यपुरुषहरू ती
बडाबडा ।

दान, शील, भावना अनि विपस्तना, राग र द्वेष,
मोहको जरै उखेली
बुद्ध झैं शान्त म बन्न सकूँ ।

दीन दुःखीहरूका सहारा बन्न सकूँ
वैरभावको मूलै काटी मैत्रीशावनाको माला गाँस्न सकूँ ।
रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार र विज्ञान मिली केवल विंजडा

झैं मात्र छ यो शरीर ।
आखिरमा सर्पले कांचली केरे झैं बिनास भैक्न
जान्छ पछि यो अनित्य शरीर । *

आनन्दकुटी विद्यापीठ सम्भ

भूल भिन्नको भूल

(सम्बाद)

प्रबोध सुवेदी

खका १०

सुमनः— पद्म ! के आज पनि भोके सुन्ने, हेर तीन दिन भैसक्यो खाना नखाएको त्यसैले भोलि कतै काम भेट्टाए पनि गर्न नस्कएला जस्तो भैसक्यो ।

पद्मः— मैले भनेको खुखक भानेको भए आज बिहान-देखि बेलुकासम्म कम्तिमा पाँच रुपिया भैसक्यो, तैले गरेर त हो नि न आफू मानिस् न मलाई नै गर्न दिइस् । आज पो सझाना आउँछ सुमन, ती दिनहरूको जुन दिन म स्कूलमा पढ्यें, त्यसरी नै पढ्दैगएको भए आज यो अवस्था कदापि पर्न थिएन । एक दिन को कुरा हो आमाले स्कूल नगई गुच्चा खेलेको थाहा पाएर गाली गर्नुभएको थियो । त्यो गाली त्यतिबेला मेरो लागि विष सरह भएको थियो । अनि म घर छोडी भागेको थिएँ । मैले भेरी प्यारी थामाको मायाको तिरस्कार गरेको सहा आज यी तीन दिनको भोक र प्यासबाट छटपटिरहेको छुर यहाँ बेकामको मान्डेको रूपमा चिरपरिचित भैराखेको छु । हामी जस्तै कति मानिसहरू समयको उपयोग गर्न नजाशाले यस्तो अवस्थामा पुग्न परिरहेको छ होला ।

सुमनः— भैंग्यो पद्म, अब थातीततलाई सरझेर फेरि

वर्तमानको महत्वपूर्ण समय खेर नफाल । म पनि तिमो जस्तै समस्याबाट पीडित छु नि ।

पद्मः— मैले त निर्णय गरिसकें अब जीवन निर्वाह गर्न केवल एक मात्र उपाय छ, त्यो हो भीख माने । तर सुमन, तैले भनेको कुरा पनि ठिकै छ तापनि माग्नु त एक लज्जाजनक काम हो । त्यो पनि सबै अङ्ग तन्दुरस्त व्यक्तिले माग्नु त ज्ञन हास्यास्पदको कुरा हो । तैले भनेको कुराले गर्दा अहिलेसम्म कसैको अगाडि खाली हात पसार्न सकेको थिइन । त्यसैले मैले एउटा उपाय सोचेको छु, राम्ररी सुन । हामी दुबै जना अर्कै नयाँ ठाउँमा गएर अन्धोको अभिनय गरेर यी सोझा सीधा मानिसहरूको अगाडि खाली हात पसारेर मागौँ ।

सुमनः— म त एक दुई तीन यो मासे काम गर्दिन चाहे भोके मर्न परे पनि, त्यस माथि पनि केही रोग नभएको, आँखा भएको मान्देले अन्धोको अभिनय गरेर म ठान चाहन । बरू कतै गएर केही काम गरेर खाउँला ।

पद्मः— ठीक छ त्यसोभए त नगर तर म चाहिँ अहिले नै यो ठाउँ छोडेर भोलदेखि नयाँ ठाउँमा गएर अन्धोको अभिनय गरेर यी सोझा सीधा मानिसहरूलाई

ठान्छु । लौ त हिंडेँ ।

पद्म भोलिपलट विहानदेखि नै दोबाटोको एक साइडमा
इसेर अन्धोको अभिनय गरेर मान्ने काम थाल्छ ।
बेलुकासम्ममा उसले छः रूपिया जति पार्छ र विस्तारै
कसैले नदेखने गरी ढठेर जान्छ । यसरी उसका दिनहरू
बित्दैजान्छन् । धेरेजसो समय आँखा चिम्लेर नै बिताउनु
पर्ने । अब पद्मपूरा अन्धो भयो र आफूले लिएको पेशालाई
धिकारन थाल्यो । एकदिन संजोगबस त्यो टोलमा आगलागी
भयो । सारा मानिसहरू भाग्न थाले । आगलागी बढ्दे
गएर उक्त अन्धो पद्म बसेर मागिरहेको ठाउँमा पनि
पुर्यो । उसलाई आगाले पोल्न थाल्यो । ऊ चिच्याएर

एककासी उक्फिएर भाग्न आँखा उघान्यो र पागल जस्तो
चिच्याउन थाल्यो । त्यतिकैमा उसलाई कसैले ए पद्म,
अनेर बोलायो । फर्किहेर्दा उही पहिलेको साथी सुमन-
लाई पायो । सुमनले पद्मलाई, भन्नथाल्यो—पद्म, तेले
त्यतिबेला अरूलाई ठग्न खोजेर अहिले आफूदेखि तै
आफे ठिगिरहेछस् । हेर, अहिले म कति लायकको
भएको छु, अब त जस्तो सुकै काम पनि गरेर आपनो
जीवन निर्वाह गर्न सक्छु । त्यसकारण सुमन, अबदेखि
आफू आफूदेखि अप्रत्यक्ष रूपमा ठिगिनबाट जोगिनको
लागि अरूलाई ठग्ने काम कहिल्यै नगर्नु ।

४७

ममताबाट हुन्छ शान्ति

- रामबहादुर देपाली 'मातृदास'
परोपकार अनाथालय

ममता हो धर्तिको उज्ज्वल गुण
शान्ति सहअस्तित्वको लागि क्रोध भूल ।
जीवन जन हो दुई दिनको धामछाया
दलिजाँदा जीवन के छ र यहाँ ?
एक बगेंचाका हामी अनेक फूल
विविध जातिको एउटै कुल ।
अहो सौमान्यले पार्याँ यहाँ जन्म
फूली बास्ना दिन सकौं सबमा ।
याक्त्री हो हामी सबजन क्षणिकका
पूरा हुँदा यो याक्त्रा हुन्छ सब कताकता ।
एक आत्माको जगतप्राणी सारा
बुझाँ सब मानवले आज यो कुरा ।
सूर्य गगनका सर्व शक्तियुक्त तारा
क्षितिजबाट उदाई ममता दिन्छ सारा ।

सूर्य हुन् सबका प्राणदाता ।
उपकारीमा अहंकार हुँदैन कदापि ।
बुद्धिदीपले दीप्त मानवहृदय
भुली त्यो गुण बढ्नु अगाडि धिक्कार छ ।
मेठाइ आकूकाकार आफै बन्धु भन्दा
जगत सर्वनाश होला सारा ।
अहम् र क्रोधलाई ममताले जिती
हातेमालो गर्दै हिँडे मानवजाति ।
मुस्कुराउलिन् धर्तिमाता सदा
मानवचोला तब हुन्छ सार्थकता ।
बुद्धले छाडे यही संस्कार
धर्तिको वक्ष हिमाली काख ।
छरेर शान्ति विश्वभर
निशान शान्तिको बड्दैछ अघि ।

सम्पादकलाई टिठी

श्री दयारत्न शाक्यको पत्रको उत्तर

श्री सम्पादकज्यू !

तपाईंको बुद्धधर्म सम्बन्धी एकमात्र लोकप्रिय मासिक पत्र 'आनन्दभूमि' को वैशाख पूर्णिमा विशेषांकमा श्री दयारत्न शाक्यको पत्र पढ्न पाएँ। त्यस पत्रमा वहाँले आपना केहो वित्त नवज्ञेका कुरा र केही भ्रम भएका कुरा लेख्नुभएको रहेछ।

"नेपालको थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्त इतिहास" पूर्ण इतिहास होइन भन्ने कुरा "संक्षिप्त" भन्ने शब्दले प्रष्ट गर्छ।

यो पुस्तिका प्रकाशित गर्नाको खास कारण मेरो जीवनमा घटेका खास खास कारणहरूको टिपोट मात्र हो। ज्ञानले होस् वा अज्ञानले होस् यसको नाम "नेपालमा थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्त इतिहास" भन्ने राखें। इतिहासको परिप्रेक्षमा यसमा धेरै कमी हुनसक्छ किनभने इतिहास न लेख्ने विचारले यो पुस्तिका लेखिएको होइन। तर यसमा लेखिएका कारणहरू सत्य सत्य इतिहास होइन भन्न सकिन्न। अतः थेरवाद बुद्धशासनको पूर्ण इतिहास लेख्ने लेखकलाई यसले मद्दत दिनसक्छ। थेरवाद बुद्धशासन भन्नाले थेरवादी भिक्षुहरूको क्रियाकलाप भन्ने बुझनुपर्छ।

शाक्य महोदयले कतैकतौ गलत तरीकाले बुझनुभएको भन्ने लाग्छ। नेपालका सबभन्दा पहिले थेरवादी परम्परानुसार प्रवर्जित हुने भिक्षु महाप्रज्ञा हो भने नेपालमा सबभन्दा पहिले काठमाडौंको सडकमा भिक्षाटन गर्ने भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर हुनुहुन्छ भन्ने कुरा सो पुस्तिकाको पृष्ठ २ र ४ मा उल्लेख भएकै छ। अनि कसरी सन् १९३६ देखि मात्र थेरवाद बुद्धशासन नेपालमा आएको हुनगयो?

मैले नसुनेको र नजानेका कुरा धेरै हुनसक्छ। यसमा कुनै शंका छंक। तर सो इतिहासमा मैले जाने सुनेका विशेष कुरा र विशेषगरी मेरो जीवनमा घटेका विशेष कारणहरू ललेख भएको छ।

दयारत्न शाक्यलाई म पहिले भोजपुरमा गएको बारेमा पनि विश्वास लागेन रहेछ। यदि तपाईंलाई विश्वास लागेन भने यसमा मलाई भन्ने केही छंन। तर सत्य चाहिँ यही हो। अझ पनि तपाईं यसको चासो नै राख्नुहुन्छ भने त्यसब्बतका जिउँदा भानिसहरूसँग सोधयुछ गरी हेर्नुहोस्। गणमहाविहारमा गई भिक्षु सुबोधानन्द र प्रज्ञारश्मि महास्थविरहरूसँग सोधनुहोस्।

भोजपुर जेलबाट सिपाही सथमा लगाई जब

हामीलाई जोगदनी सीमाना कटाइदिए तब हामीहरु
 (महाप्रज्ञा र म) खसाङ्ग गएका थियौं । त्यहाँ महाप्रज्ञाले
 स्टुडिओमा गई फोटो लिन लगाउनुभयो जुन फोटो
 'संक्षिप्त इतिहास' मा छापिएको छ । जेलमा बसेको रूप
 देखाउनको निमित्त वहाँले अन्तरवासकमाथि लामो कुर्था
 लगाई फोटो खिच्न लगाउनुभयोको होला । किन वहाँले
 त्यसरी फोटो लिन लगाएको हो भन्ने विषयमा मलाई
 ज्ञान छैन । यस बारे पनि तपाईंले वहाँ जेलमा कसरी
 बसेका थिए भन्ने कुरा गणविहारका सुबोधानन्द महर्थ-
 विहरूसँग सोधन सक्नुहुन्छ । अनि तपाईंको गलत
 विचार सत्यतासँग नजोक हुनेछ । खसाङ्ग आएपाँच
 हामीले केश काटेका थियौं । दार्जिलिङ्गबाट म पहिले
 भोजपुर जाँदा जुन ललितविस्तर नामक पुस्तक महा-
 प्रज्ञाले राहुलसांक्षयायनको बुद्धचर्याको अनुवाद गर्दैथिए

सो पाण्डुलिपि पनि मैले बोकेर लगेको थिए । दार्जिलिङ्ग-
 बाट म भोजपुरका श्री तीर्थराज शावयसँग भोजपुर
 गएको थिए ।

तपाईं जस्ता कुनै व्यक्तिले भन्दैमा अथवा तपाईं
 जस्ता कुनै व्यक्तिलाई चित नबुद्दैमा आनन्दकुटी विहार
 गुठीको मर्यादामा कुनै छोट लाभला भन्ने हामीलाई
 विश्वास लाग्दैन । आनन्दकुटी विहारगुठीले आफ्नो
 उद्देश्य बमोजिम तथा आफ्नो परिधिभित्र बसी निःस्वार्थ
 भाबले जुन बुद्धधर्मको र भाषाको सेवा गर्दैआएको छ
 सो तपाईंलाई थाहा नभएता पनि अरु धेरै शिक्षित
 व्यक्तिहरूलाई थाहा नै भएको छ ।

-भिक्षु अमृतानन्द

आनन्दभूमिका थप आजीवन गाहक

- २७६. नेपाल रेडक्स शाखा, धनगढी
- २८०. चित्रराज पन्त धनगढी
- २८१. नेपाल राष्ट्र बैंक शाखा, धनगढी
- २८२. जनक शिक्षा सामग्री संस्थान, धनगढी शाखा
- २८३. सुब्बा हंसराज भट्ट, धनगढी
- २८४. कृषि विकास बैंक, अञ्चल कार्यालय, धनगढी
- २८५. सेती अञ्चल प्रहरी कार्यालय, धनगढी
- २८६. धनगढी नगर पञ्चायत, धनगढी
- २८७. बलराम थापा, धनगढी
- २८८. ज्योतिषाचार्य लामा पेमा बाङ्ग्याल, धनगढी
- २८९. बेखारत्न शाक्य, हंकंग
- २९०. हर्षरत्न ताम्राकार मरु, काठमाडौं
- २९१. अष्टरत्न शाक्य, गोरखा
- २९२. दुर्गा राइस मील, धनगढी
- २९३. ऐश्वर्य विद्या निकेतन, धनगढी

- २९४. राष्ट्रिय नव जागृति मा. वि; चुहा गा. पं. कैलाली
- २९५. ई. आदश प्रसाद पोखरेल धोबिघाट, ल. पु.,
- २९६. सेती अञ्चल विद्युत उपशाखा, धनगढी
- २९७. बुद्धरत्न धाहाः. अकिबाहा, ल. पु.
- २९८. चैनपुर
- २९९. प्रेमलाल शाक्य, भीमसेनटोल, पाल्पा तानसेन
- ३००. सिंहबहादुर बज्राचार्य, मखन टोल, तानसेन
- ३०१. पञ्चमुनि शाक्य, मखनटोल, तानसेन
- ३०२. छत्रराज शाक्य, नारायणटोल, तानसेन
- ३०३. भिक्षु सुभद्र, धाचोक, पोखरा
- ३०४. पुष्परत्न शाक्य, नःघल, काठमाडौं
- ३०५. रामकृष्ण श्रेष्ठ, बिलनिकल कर्मा, त्रिशूली
- ३०६. नानीमाथा रंजित, त्रिशूली
- ३०७. अमृतलाल रंजित, जैसीदेवल, काठमाडौं ।

गृहविनयया आवश्यकता

मनू छह्य सामाजिक प्रणी खः । मनू समाज विना म्बाय् फैमखु । तर छगू चिकिचा धंगु समाज छाय् मजुइमा, अन दुगु नियम (विनय) पालन मयाकं व समाजय् ताः तक म्बाय् फैमखु । उंकि समाजय् च्वनाः मनू जुयाः म्बायथा लागी विनय हे अपवादं रहितगु लैपु खः । विनय हे जीवनया सिचुगु किचः खः । विनय हे मनू जुयाः म्बाय् सय्केगु कला खः ।

संघसंस्थानिसे कयाः तःतःधंगु संयुक्त राष्ट्रसंघ थे जाःगु हे छाय् मज्वीमा अन थःथःगुहे प्रकारया विनयत दया च्वनी । व विनय हे संघ संस्थाया आयु खः । छाय् धाःसा जबतबक विनययात सदस्यतय् सं उल्लंघन याइमखु अबलय्तक संघ संस्था नं तिकय् जुयाच्वनी । उंकि बुद्धं धया विज्याःगु दु “विनय हे शासनया आयु खः” । बुद्धं थःगु शासन ताकालतक तिकय् याय्या लागी (भिक्षु संघया) विभिन्न प्रकारया विनय दय्का थकल ।

मुलेखा ताम्राकार

व थथे खः— भिक्षु नियम (विनय)—‘छम्ह श्रमण जुयाः छु छु याय्माः, श्रमणया कर्तव्य छु’ धंगु उल्लेख जुल धाःसा, भिक्षुणी नियम, व श्रमणेर नियम न अथे हे । खय्त थव नियम फुकं प्रत्येक श्रमणिसं सघबद्ध जुयाः दुःखं मुक्त ज्वीगु लक्ष्य प्राप्त याकेया लागी व श्रमण जीवनय् वैगु अपवादं बचय् जुइया लागी बुद्धया प्रयास खः । थव श्रमणविनिगु लागी विशेष प्रकारया

जुयाः नं गृहस्थीपिनिगु लागी नं तःधंगु उपदेश खः । बुद्धधर्मय् चाहे भिक्षु, भिक्षुणी जुडमा उपासक उपासिका जीवोः बुद्धया प्रत्येक वाक्य (उपदेश) मनू मावया लागी समान शिक्षा खः ।

गथेकि, “छु नं विषय थह्यं अनुभव मयाकं व विवये विश्वास याय्मते” थव धापू केवल भिक्षु व भिक्षुणी संघयात जक मखसे मनूमावयात स्वतंत्र चिन्तनं ज्या काय्त ल्वःगु शिक्षा खः । भिक्षु-भिक्षुणीपिनि पालन याय्माःगु विनय पिटक धकाः अलगग दुर्ये गृहस्थी-पिन्त विस्कं विनय दय्का तःगु मदु, अय्नं सुत्तपिटक अन्तर्गत सिगालोवाद सुत्त हे गृहस्थीपिनि लागी पालन याय्माःगु विनय खः ।

(थव विवये हे गृहस्थीपिसं मनूमावयात याय्माःगु कर्तव्यत न्हृथना तःगु दु ।

गृहस्थीपिधाय्साथं मां, बौ, दाजुकिज्ञा, कलाः काय्, पासांपि, गुह आचार्य, श्रमण, ब्राह्मण, नोकर चाकरपिनिपाखे अलगग जुया च्वनेफैमखु । थव छगू समूहया दुने गृहस्थी जीवन ब्वलंके माःगुया कारणं अमित याय्माःगु व्यवहार सय्के माल । अमित याय्माःगु कर्तव्य थवीके माः । अमित याय्माःगु कर्तव्ययात हे बुद्धधर्मसं गृहस्थी विनयया रूप्य व्याख्या यानातःगु खः । सुनां थव विनययात पालन याइमखु व व्यक्तियात जीवनरूपी शासनय् किचः मवयक ताकालतबक म्बाय् फैमखु । उंकि बुद्धं विनयपालन याकेत थः शिष्यपित धया विज्याःगु दु, “विनय हे शासनया आयु खः” । उंकि मनूजुयाः म्बाय् सय्केत गृहविनये धैतःये पालन याय्माःगु दु । केवल संद्वान्तिक पक्षय् जक मखु, व्यावहारिक पक्षय्

नं जोर बीमाःगु दु ।

गृह विनये मुख्य खुगू दिशा नमस्कारया । दारय्
विस्तृत रूपं बुद्धं सिगालपुत्रयात् व्यूगु उपदेश व्याख्या
याना तःगु दु । खुगू दिशा नमस्कार याय्गु धकाः दिशा-
यात मधासे, चव्य धयातःये ज्ञी समाज्य चर्वंपि मनूतय्त
याय्माःगु कर्तव्ययात धाःगु खः । समाज्यचर्वंपि विभिन्न
व्यक्तियात बुद्धधर्मय् खुगू दिशाप् छुनय् याना तःगु दु । व
थये खः—

(i) पूर्व दिशा— मां, बौ

(ii) पश्चिम दिशा— कलाः, काय्, म्हाय्

(iii) उत्तर दिशा— पासा, इस्तमिवर्पि

(iv) दक्षिण दिशा— आचार्य, गुरुजनर्पि

(v) चक्रप्राणु दिशा— अमण ब्राह्मणपि

(vi) चव्ययागु दिशा— नोकर चाकरर्पि

चव खुगू दिशा नमस्कार याय्गु रूपय् हे मनुखं
मनूयात छुकर्तव्य याय्माः धैगु थन बुद्धं धेभिज्याःगु
खः ।

(i) मां बौप्रात छाय् सेवा याए नाःगुले ?
मां बौनं जितः आपाः दुःख कष्ट सिद्धाः धवाय्विकः यात ।
चव गुण अनन्त खः । उक्ति व गुणयात लुमकः मांबौप्रात
पालन पौष्ण याय्गु जिगु कर्तव्य खः ।

(ii) कलाः काय्, म्हाय्विन्त सेवायाय्गु तरीका
गयेले ? अपमान मयाय्गु । थःगु क्षमता अनुसारं तिसा
वसः बीगु गुर्कियाना: छेज्या याय्गुली मनतइ, धन
सम्पत्ति रक्षा यानातइ ।

(iii) पासा इस्तमिवर्पित छुयाय्गुले ?

थम्हं फुगुचाःगु वस्तु विद्याः ग्वाहालि याय्गु ।
दुःख बलय् नं माःगु विद्याः ग्वाहालि याय्गु । सत्य-वन
ल्हाय्गु ।

(iv) आचार्यपिन्त छुयाय्गुले ?

आदर गौरव तय्गु । सेवा तहल याय्गु । बांलाक
ध्यान विद्याः शिक्षा काय्गु ।

(v) अमण ब्राह्मणपिन्त छुयाय्गुले ?

थम्हं फुथें मान सत्कार याय्गु ।

(vi) नोकर चाकरपिन्त छुयाय्गुले ?

थुकीया सन्दर्भय् बुद्धकालीन घतनायात न्ह्यःने
तय्माः थे ताया । बुद्धकालीन समये नोकर चाकरयात
“दास” धाइ । तर व इलय् सामन्तीतय्सं सलंसः द्वलंद्वः
दासत लहिनाः अभियःसा म्हितेगु, मयःसा मिद्या छ्वय्गु
निसे क्याः स्थाना छ्वय्गु तककं व्यवस्था दुगु जुयाच्वन ।
तर च अवस्थाया दुने मानवता मदु । बुद्धं च विषये
कुतः मयाःगु मखु तर व इलय् यवव साहु महाजनतय्
“दास” तय्गुलिइ करोडँ धेवा लाना चवन गुगु दासत्व
मुक्त जुलकि साहुतय्ध धेवा दुब्य् ज्वीगु याः राजा विभिसारं
छम्ह दास भिक्षुयागु खें क्याः दासयात भिक्षु याय्गु
खतरा धीगु विभिसारया आजो वना बुद्धं नं आवंलि दासत्व
मुक्त मज्जीकं नोकरतय्त बुद्ध शासनय् दुकाय मदु धेगु
नियम दयका विज्यात । तर दासतय्त बांलाक व्यवहार
याय्माःगु, दास्यात मनूया तेय् तय्माः धैंगुली बुद्धं तःधंगु
भूमिका म्हिता विज्यात । चव हे सन्दर्भय् दासतय्त
कुलपुत्रपितं नोकरया शक्ति अनुसारं ज्या याकेगु । समये
भोजन बीगु । रोगी जूसा बांलाक सेवा याय्गु । थःविनि
तैगु बस्तुत नकेगु । समयसमये छुट्ठि बीगु इत्यःदि बुद्धं
गृहस्थीपिन्त नियम दयका विज्यात । चवहे कारणं बुद्धं
दासदासीतय् उपरय् तःधंगु मानव अधिकार विद्यावि-
ज्याःगु धकाः धाय्फु ।

थुकथं खुगू दिशायात नमस्कार यात धाःसा
छु देष्वपी किचः मवयकं शान्ति पूर्वकं जीवन वितय् याय्
वै । चव हे धातये मनूजुयाः मानवमात्रयात याय् माःगु
कर्तव्य बुद्धं सिगालयात उपदेश विद्याविज्याःगु खः ।

बोधिचित्त स्थिर यायगु उपाय

सकल मानवयाके बोधिचित्त दु। स्थिर याना तथ् मफइगु तथा गुवले झलास्स पिज्वःसां प्रयोग याय् मफइगु हे समस्या जुयाच्चवन। थःके दुगु बोधिचित्त स्थिर याय् फःसा दुखः मुक्त जुयाः निर्वणिपद प्राप्त जुइ। प्रज्ञा महसीका: चर्या पालन याना: बोधिचित्त स्थिर यायत् बुद्धं कनाबिज्याःगु अनेक लेंपु लुमकाः आचरण याय् बहजू।

प्राणी जक मखु सारा चीज वस्तु नं पंचमहाभूतं उत्पत्ति जूगु खः, सुयातनं भेदभाव मतसे पंचमहाभूतं निस्वार्थ सेवा यानाच्चवंगु अनुरूप थःगु जीवन नं छयले फय्मा धकाः आसिका यायगु।

कांम्भ मनूया छगः रत्न सागलय् कुतुंवनिबलय् साप हे माले आकुसे चवनी। वात्त्वालाः लुया वइबलय् साप हे हर्ष जुइ अले व रत्नयात् सुरक्षा यानातद्गु बानि जूर्थे बोधिचित्तयात् नं सुरक्षा यानातय्माः।

विना कल्पना वातां चवनेगु बानि खेले मदु धंगु उक्ति दु। छुत्तं विषय योजना अथवा उपाय कौशल्यपाखें चिन्तना यानाच्चवंसा श्रद्धा वरय् जुयाः न्ह न्हगु उत्साह उमंग पिज्वयकाः वीर्य बलवान् यानातय्गु नं बोधिचित्त स्थिर यायगु उपाय खः।

थःत यहूं कोड्यकाः वीर्य मदयका चवनेगु नामर्द पना हे धाय्माल। जीवनय् छुं नं छुं ज्यायाना चवनी, गुलिखे कदम सत्प्रयास नं जुइगुलि उकी मनन याना: थःत यहूं प्रोत्साहित याय्बलय् मनया बल वृद्धि

जुइ। मनयात तिब॥ जुलकि नं बोधिचित्त स्थिर यायत अःपुइ।

लोकवहादुर शाक्य

दुरु मथंय् याना: नौैम पिकाय्ये धर्म मथय् याना: बोधिचित्त उत्पत्ति यायगु विषय छगु धतना उल्लेख याय् बहजू। बुद्ध्या समये छहु भिक्षु बांलाःमह मिसा छह्यनाप आशक्त जुल। लिपा मिसाया देहा वसान ज्वलय् उना छोप् म्वानि धकाः बुद्धं आज्ञा दय्काबिज्यात। मृतदेह न्याइपि दुला धकाः नाय्विच चवयके बिल। ग्राहक सुंवःगु मखु। म्ह ब्रेरूप जुया नवयनं धुंकल। अनंलि वहे मिसा नाप आशक्त जुयाच्चवंहा भिक्षुयात देह कथना: छन्त यःला धकाः बुद्धं प्रश्न याना बिज्याः बलय् मयः धंगु लिसः बिल। अले आशक्ति याःहु भिक्षु यात कर्पिनि देहय् आशक्त जुइमाःगु मदु धकाः बांलाक थुइका बिज्यात।

न्हचागुनं ज्या प्रारम्भ याय्बलय् योजनाबद्ध रूपं क्रम मिलय् याना: कार्यन्वियन याःसा व ज्या सुसम्पन्न यायत अःपुइ। ज्या सुरु याय् धुंकाः नं याय् माःगु म्वाःगु बांलाक बिचार याना: न्हयज्याय्माःयेन तु बोधिचित्त प्रति नं हरदम सचेत जुया चवनेगु।

मजोगु चकु लोहैतय् चुला: उवयक्य ज्यू, अनुप-युक्त तरिकां चूसा चकुया धार लद्याना: अथवा सेना वनेफु। उपर्युक्त प्रकाशया आधारय् हे ज्या छचले दे ये

चित्तप्रति नं पापैः तक्षणं छपलेगु स्वयम् ।

ज्याखे च्चन्द्र्यकेणु हे मती तयमा । क्वहां वलकि
थाहाँ वने फैमखु धकाः लुमका तयगु अनिवार्यं जू ।

प्राणीतयगु उद्धार, मदत, हित याहेयाय्
बोधिज्ञान लाहेलाके धकाः प्रतिज्ञा यानाः दृढं चित्त तया:
न्हयज्याय् मा ।

प्राणीमध्ये मानव जीवन सर्वश्रेष्ठ धयातःगु
सितमिति मखु, मानवयाके विवेक शक्ति दुसा पशुपन्थि
याके मदु । अले आपाऽर्थे पशुपन्थितय् प्राणी हे आहार
जुयाच्चवंगु दु । अले इनिके विवेक बुद्धि नं मदुगुलि
इनिसं बोधिचित्त लाय् फैमखु । मनुष्य जीवनय् हे बोधि-
चित्त लाय् शक्ति दुगुलि ध्व अमूल्य जीवन व्यर्थ मयासे
सफल याना वनेमाः तया निरोगी जीवन हनेगु नं तःघंगु
अवसर धकाः भावना यासा नं चित्तस्थिर जुइत बल
जुइ ।

पशु पन्थिया जीवनय् स्वभावं पाप कर्म याइगुलि
इंपि मनुष्य जन्म का:वयगु अति कठिन । पापकर्म यातकि
पशुपन्थि जुयाः जन्म का:वनिइ । अले समुद्रया तःधिकःपि
कावले कैर्यौ वर्णेय् छकः लखय् चवय् तुप्लुक सोइबलय्
विशाल समुद्रय् आकाशाकां लेहे पुयाच्चवंगु जुगाया
होतय् वयागु छंप्र दुहां वनिगु सम्भव दु तर मनुष्य
जन्म सम्भव मदु धकाः चिन्तन यातकि नं बोधिचित्त
स्थिर याय् त्रेरणा जुइ ।

छगु पापं मेगु पाप उत्पत्ति यायां वंकिगुलि पाप
याहे मयायगु चिन्तन यायमा । अले अहुसल ज्या खंयाना:
पश्चात्ताव् याय् म्वालेमा धकाः चिन्तन यायमा ।

संवारय् चलय् जुयाच्चवंगु त्वायगु धर्मय् नं
करुणा व मैत्री भावना तयगु खंय् विरोध मजुसे
छगु हे भावना यायमाल । बोद्धधर्मय् दुब्रव्याय् अज्ञ अपो

जोर बिया: कार्यान्वयन यायगु खे स्पष्ट स्पष्ट स्पष्ट स्पष्ट
यानातःगु दु । अतः बोधिचित्त स्थिर यायत मैत्री व
करुणाया भावना पिज्वयकातयगु अनिवार्यं हे जुल ।

अपकार यातकि नरकय् कुतुबनी धकाः सचेत जुयाः
दसअकुशल । १ हिसा यायगु, २. लाकाः वा खुया कायगु
३. व्यमिचार यायगु, ४. फताखें लहायगु, ५. चकुलि
यायगु, ६. कडा वचन लहायगु, ७. व्यर्थंगु गफ यायगु,
८. करिंगु वस्तु लोभ यायगु, ९. कर्कित स्वंकेगु विचार
यायगु, २०. पाप पुण्यया फल मदु धकाः विचार यायगु
ज्याखे मयायगु हे पुण्य धकाः भा:पिइगु ।

पाप खनाः ग्यायमा:, पापकर्म यायगुलिड लज्जा
चायमाः । कुशलकर्मय् अग्रसर जुइत लिफः सोयमाःगु
मदु । उत्साह उमंग पिज्वयकाः कवलयाः वनेत मग्यायगु
लागी हे अकुशल ज्या खेय् ग्यायगु खः अर्थात् भयं हे
निर्भय जुइ ।

विषस्य विषमौषधम् धैर्ये गुगु चोज बस्तु नयाः
विरामि जुइ वहे चोज इवस्तु मादा मिलय्यानाः तरिका
साथ नय्बलय् रोग लाइगु अभिप्राय नं बोध याय
बहजू ।

आध्यात्मिक दृष्टिकोणं गौर पूर्वक मनन याना
स्वयबलय् ल्हाः नुति मदुम्ह बुद्धि नं मदुम्ह सुरा नं मखम्ह-
सिनं जीवनयात च्यः यानातल । वित्तय् दुकिनाइवंपि
राग, द्वेष, मोहया प्रभावं हे जीवनयात वरवाद यानातल ।
अतः प्राणीया मुख्यहा शब्द हे चित्त । चित्तया इमाराय
छलय् जुइम्ह व्येशनाय त्वायगु अःपु मजू । व्येशया
सीमा मदु, आयु नं यकव हे दु । मानव मानव दर्थी
शब्दता जूसां शब्दया योग ज्याखे 'मलय् यानाविलकि
मित्र नं जुइफु तर राग, द्वेष, मोह रूपि शब्दयात सेवा
यातकि ज्ञन अःखः ज्याः दुःख विहफु । विना व्येश दुःख

रोग जुइ मखुगुलि चित्तया मनसाय अनुरूप प्याखं
हुइपि राग, द्वेष, मोहरूपि शत्रुयात सामना याय् गु
बुद्धोपदेश अनुसरण यायमाः ।

गुलि चीजबीज नय् मज्यूधकाः सीक सीक नं नय् गु
बानि जुयाच्चनी । उदाहरणयागु लागी ब्लडप्रेसर
दुहृसिथा चि नय् मज्यू धकाः सीकसीक नं बनसे मगानाः
च्चनीगुली गम्भरतापूर्वकं विचारविमर्शयानाः परिणाम
जा थःगु हे दुःख धकाः बोध याय् सःसा नय् मज्यूगु
चीज नय् गु इच्छा दैमखु ।

थ च संसार इयालखाना समान खः अले राग द्वेष
मोहं पालय् जुयाः घेरय् याना तःगु दु । अज्ञानं मोह, काय् गु
इच्छां राग, मंमरेक ज्या याय् गु पाखे द्वेष उत्पत्ति जुइ,
दुःखया प्रमुख कारण नं इपि हे जुयाच्चवन । ब्लेशरूपि
थुपि शत्रुतयसं धाःगु ज्याखे छाय् याय् गु, इपि नाय
झुक्य् मजुसे सामना यानाः जगत हित याय् गु
अले बुद्ध जुइत छाय् हतय् जुइ धकाः हिम्मत यानाः

अग्रसर जसा नं बोधिचित्त स्थिर याय्त भर जुइ ।

जगतहित थें जाःगु भिगु ज्या याय्त नं समस्या
मवइ धकाः धाय् फैमखु । थजःगु सुकार्यस दुःख परेजू
वःसां थःगु क्षमतायात परीक्षा याःवःगु सम्झय् ज्याः
हतय् मजुसे अग्रसर जुइमाः ।

मानव शत्रुत निर्बासित जूसां जनशक्ति संचय
यानाः हानं ल्वाः वय्फु । विस्युं बने धुक्कूपि ल्याहौंवयाः
हानं शक्ति उपलब्ध याय् गु उदाहरण उखेथुखे न्यने मदुगु
मखु । किन्तु ब्लेशरूपि शत्रुयात हांनिसे ल्येहैंथनाः पितना
छोलकि हानं वय् फैमखु, गनं च्चनी नं च्चनी मखु ।
प्रज्ञाज्ञानं हे शत्रुनाय सामना याय् फै धैगु बुद्धोपदेश
अनुसरण यातकि चित्त स्थिर जुइ ।

छु विषयवस्तु तथा इन्द्रिय नं राग चोनाच्चवंगु मदु
केवल कल्पनाया आधारय् जूगु हे कथंयात क्रतामरि
दृक् थें जक चित्तं दृश्यूम्ह वास्तविक मखु धकाः
विचार यानाच्चवंसा नं चित्त स्थिर याना तय्फे । *

अनित्यः मसिया

- पुनोता धाख्वाः

प. स. पा. या प्रवेश तृतीय घण्ड

अय् ! बोवांलाःगु रूप वस्तुत,
छिमित गुलिजक थःनालेत स्वया ।
छिपि जुइ तर मुला मुलाः,
मस्यु छिमिगु थ्व छु नियम धकाः ।

वनेमते छिपि सुनां मखंक,
धाःधाःये तयातय् छिमित जि ।
छु छु यः पुरय् यानावं च्चने,
अथेने मगाःसा छिमि च्यः हे जुया बी ।

यथा जुइ छिमिसं न्हावले सकसितं,
जिमित गुबले थः नाले मते धकाः ।
सदां नं हालाजुइ जिपि न्हावले,
च्चनेमदु थाते सुना नं मानय् यात धकाः ॥

मसिया: जि छिमिसं धाइगु,
व अनित्यतायात धवाथुइक ।
उकि हे मखा जुइ छिपि
धइथे मदुगु गुबले सुयागुं ॥

सुम्पादकीय

शान्ति-शिक्षा

आज नेपालको मुख्य आवहान शान्ति-क्षेत्रको हो । शान्तिशियता ने नेपाल र नेपालीको गुण हो । प्रत्येक शान्तिकामीले बुद्धलाई अगाडि सारी बुहाई मास्ने भएका छन् । वास्तवमा शान्तिका नायक महामानव गोतम बुद्धले नेपालभूमिमा जन्म भे देवादेशान्तरमा शान्तिको ध्वनि छरेका थिए । शान्तिको पाठ पढ्न पढाउन सबै उत्सुक छन् । विद्यालयस्तरबाट माथि धेरै माथि पुगिसकेकाले देवालय, चैत्यालय, फूजाकोठी र भाषणका मञ्चहरूमा बसी शान्ति-शिक्षाबाट धाचन गर्ने गराउने गर्दछन् भने विद्यालय स्तरका विद्यार्थीका लागि विद्यालय ने सबैभन्दा उत्तम शान्तिको पाठ सिक्ने स्थान हुनसक्छ । आज कसा ७ सम्म विद्यालयमा नेतिक शिक्षा अनिवार्य छ । यसमा विद्यालयमा बुद्धका विषयमा एकदुई पाठ पढ्ने सुभवसर त छ तर बुद्धका जीवन मात्र पढ्नु सट्टा शान्तिका ध्वनिले गुच्छित बुद्धोपदेशका व्यावहारिक पाठहरू यसमा पढाउनु अत्याबश्यक छ । विद्यालय र क्याम्पस स्तरमा समेत बुद्धका शान्तिनीति सम्बन्धी पाठ्यक्रमहरू समावेश गर्नु र अध्ययन अध्यापन गर्नु अत्याबश्यक छ ।

बुद्धका शान्तिशिक्षा बढेर गुनेर छिटै व्यवहारमा ल्याउन सकिने खालको छ । यसले हाम्रो शान्तिक्षेत्रको आवहानमा सेतान्तिक होइन व्यावहारिकसमर्थन र क्रियाशील सक्षमतामा ठूलो सघाउ पुऱ्याउंछ । 'शान्तिक्षेत्र' नारामा मात्र भएर त्यसको उषलबिधिको लागि ठोस कायं पनि हुन सकेन भने यसको उद्देश्य पूर्तिमा क्षीणता आउन सक्छ । यसले शान्ति-शिक्षा हामीलाई तल्लो तहदेखि ने अत्याबश्यक भएको छ । आनन्दकुटी विद्यापीठले शिक्षा क्षेत्रमा ठूलोयोगदान दिएको कुरा अविस्मरणीय छ । तर आजकल त्यहाँ बोद्ध-शिक्षामा ध्यान कम भएको महसूस भएको छ । यस विद्यालयका साथै भरु विद्यालयले पनि बुद्धारा निर्वेशित शान्तिशिक्षालाई अगाडि राख्ने विषय अध्ययन अध्यापन गराउने व्यवस्था भएमा ज्यादै समसामयिक हुनेछ ।

अब ५ महाराजाधिराज सरकारको शान्ति क्षेत्र प्रस्तावप्रति सदा उत्सुक र जाग्रतरही आफ्नो क्षेत्रबाट यथाशक्य सघाउ पुऱ्याउन अगाडि बढेको यस आनन्दभूमि मासिक सबैसँग शान्ति-शिक्षा प्रदान गर्ने गराउनेमा जोडाई अपील गर्दछ ।

श्री बुद्ध चारित्रिक्या

२५२९ औं बुद्ध-जयन्ती

२०४२ बशाख २२ गते, काठमाडौं

स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा प्रधानमन्त्री लोकेन्द्रबहादुर चन्द्रको सभापतित्वमा भिक्षु कुमार काश्यपद्वारा सार्वजनिक शील प्रार्थना भई शुरू भएको सार्वजनिक दौद्ध-समाप्ति २५२९ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा बुद्धजयन्ती समारोह समितिको आयोजनामा ओलम्पस बलबको क्रीडारथलमा सुदर्शन शास्यको संयोजकत्वमा भएको अन्तरमाध्यमिक विद्यालय चौथो बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगितामा विजयी भएका टोली-हस्ताई प्रधानमन्त्रीबाट शील्ड र पुरस्कार एवं प्रमाणपत्र वितरण पछि दिनुभएको मन्तव्यमा प्रधानमन्त्री चन्द्रले, “राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकार-बाट घोषणा गरिबक्सेको शान्तिक्षेत्रको प्रस्तावमा भगवान् बुद्धबाट प्रतिपादित शास्त्रत सन्देश प्रतिबिम्बित छ । आजको दिन दौद्धधर्मबलम्बीको लागि मात्र नभै समस्त विश्वको लागि न अति महत्वपूर्ण छ । शान्तिका अग्रदृत गौतमबुद्धबाट प्रतिपादित विद्योपदेश आज पनि शास्त्रत छन् र यिनको महत्व कालातरसम्म रहनेछ । पञ्चशीलका प्रणेता गौतम बुद्धले विमिन्न लंस्कृति, रीति-स्थिति सामाजिक तथा आर्थिक विविधता बीच छरिएको विश्वलाई शान्तिपूर्ण सहअस्तित्वको मानितर ढोन्या-

एको छ । आजको पीडित मानव समाजले भगवान् बुद्धले देखाएको मार्गलाई अबलम्बन गर्न सकेमा मात्र शान्ति प्राप्त गर्न सक्छ ।” भन्नुभयो ।

बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगितामा १५ विद्यालयले भाग लिएका थिए र शान्ति शिक्षा मन्दिर, अन्नपूर्ण माठवि० र प्रभात माठवि० क्रमशः पहिला, दोश्रा र तेश्रा भएका थिए । हाजिर जवाफ प्रतियोगितामा सहयोग गरेका ओलम्पस बलबका अध्यक्ष पवित्र वज्राचार्यले बलबको प्रतिनिधिको रूपमा आयोजनाबाट दिइएको प्रशंसापत्र प्रधानमन्त्री चन्द्रबाट ग्रहण गर्नुभयो । पहिला, दोश्रा र तेश्रा पुरस्कारका लागि आर्थिक सहयोग दिनेहस्ता भक्तिहास श्रेष्ठ, आनन्दकुटी विद्यापीठ र साहिंलामान तुलाधर हुनुहुन्छ ।

उक्त अवसरमा जापानका राजदूत काजुओ कानेकोले भगवान् बुद्धको अमर सन्देशको चर्चा गर्दै शान्ति, र शान्तिपूर्ण सहअस्तित्वमा बुद्धको योगदानबारे चर्चा गर्नुभयो ।

त्यस्त संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमका आवासीय प्रतिनिधि तोसियुको निवाले भगवान् बुद्धको उपदेश २५ शताब्दीभन्दा बढी समयका लागि लाखौ मानव-जातिको निमित्त प्रेरकको खोत भएको कुरा बताउनुभयो ।

समारोह समितिका अध्यक्ष भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरले आजको विश्व विकसित भए पनि श्राणविक शस्त्रास्त्रको होडबाजीले गर्दा अशान्त रहेको कुरा बताउनुभयो । यसरी नै समारोह समितिका सचिव केदार शाक्यले सिद्धार्थले बुद्धत्व प्राप्त गर्नुभएपछि सम्पूर्ण मानवजातिको भलाइका लागि आज्ञेको दिनमा आफ्ना उपदेशहरू दिनुभएको थियो भन्नुभयो ।

उक्त अवसरमा समारोह समितिका कार्यक्रिया सदस्य कनकमान शाक्यले धन्यवाद ज्ञापन गद शस्त्रास्त्रको होडबाजीले वसित आजको विश्वमा एक मात्र बुद्धोपदेश प्राणिको रूपमा रहेको छ भन्नुभयो ।

सो दिन विहान भिक्षु कुमार काश्यप र अश्वघोष महास्थविरहरूद्वारा क्रमशः स्वयम्भू र आनन्द कुटी विहारमा बुद्धपूजा एवं बुद्धजीवनी सम्बन्धी धर्मदेशना भएको थियो । सर्वज्ञातु प्रदर्शन भएको सो दिन विहान आनन्दकुटी विद्यापीठको तर्फबाट बुद्धको मूर्ति रथमा राखी भव्य शोभायात्राका साथ सहर परिक्रमा गराइएको थियो । अन्तमा बुद्धजयन्ती समारोह समितितर्फबाट भिक्षु अनगारिकाहरूलाई दान दक्षिणा सहित हजारौं उपासक उपासिकाहरूलाई क्षीर भोजन गराइएको थियो र थामणेर कौण्डञ्जद्वारा धर्मदेशना पनि भएको थियो । उक्त बौद्ध-सर्वजनिक सभाको संचालन-उद्घोषण सुवर्ण शाक्यद्वारा नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मानम्बुद्धस्सको नमस्करण भई भएको थियो ।

श्रीघः ज्ञानमाला भजनखलःद्वारा कार्यक्रम

२०४२ बैशाख २२, काठमाडौं

२५२६ श्रौं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा नःघलको श्रीघः ज्ञानमाला भजनखलःद्वारा श्रीघः विहारमा

भेला भई सहर परिक्रमा गरी प्रभात फेरी गर्नुका साथै उक्त दिन दिनभरि नै बौद्धमूर्ति तथा चित्रको प्रदर्शन गरियो । सोही दिन अपराह्न सांस्कृतिक बाजा गाजा सहित हजारौं उपासक उपासिका, अनगारिकाहरू र नरनारीले पछाई बौद्धमूर्ति सहर परिक्रमा गराइयो । राती दीपावली तथा भजन र स्तुतिपाठ गरिएको थियो ।

सर्वसंघद्वारा नित्यपूजा

२०४२ बैशाख २२, काठमाडौं

स्थानीय अङ्गबाहल टोलको मञ्जुश्रीनक महाविहारमा रहेको अक्षोम्य तथागत 'क्वाःपाःद्यः' को स्थानमा परम्परागत नित्यपूजाको रूपमा एक घरपरिवारले मात्र नित्यपूजा गरिआएको मा गतवर्षदेखि विहार संरक्षण सुधार समिति खडा भई १० जनाले पालो बाँधी नित्यपूजा गरिआएको मा हाल २५२६ श्रौं बुद्धजयन्ती को शुभदिनदेखि उक्त विहारमा चूडाकर्मको रूपमा प्रवर्जित भइसकेका ४४४ जनाले श्रद्धाभक्तिका साथ पालै सँग नित्यपूजा गर्ने जिम्मा लिएका छन् । जातीयतामा आधारित परम्परागत संकुचिततालाई पारगरी भगवान् बुद्धको मौलिक सिद्धान्तका आधारलाई श्रेणीली अन्तर्जातीय विवाहबाट उत्पन्न भएका कुलपुत्रहरूलाई पनि सो विहारको संरक्षण सुधार कार्यमा सर्वसंघ अन्तर्गत सहभागी बनाइएको छ । बुद्धधर्म र संघमा आस्था राखी उक्त विहारको माध्यमद्वारा सर्वजन हित र सुखको मार्गमा अगाडि बढ्ने उद्देश्य भएको त्यस विहारको क्रियाकलापमा स्वयं समर्पित विहारका शाक्यबन्धुका बीच एक अगुवा उपसमिति खडा गरिएको छ । १३ सदस्यीय सो उपसमितिमा शाक्य बन्धुहरू सानु, पूर्णमान, रवीन्द्रबहादुर, बाबुकाकाजी 'क', हीराकाजी, अमरमान, पूर्णमान (गौरी), नेमकर, बाबुकाजी 'ख' र रोशन शाक्य

रहनुभएको छ । संयोजक र सदस्य सचिवमा क्रमशः
पूर्णरत्न शाक्य र मुवर्ण शाक्य रहनुभएको छ ।

बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता सम्पन्न

२०४२ जेठ ४, ललितपुर-

स्थानीय नागवहल, कुटिबहालमा भएको चार
दिने अन्तरपुस्तकालय बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता
सम्पन्न भयो । २५२६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा
आयोजित उक्त प्रतियोगिता प्रत्येक दिन शीलप्रार्थनाबाट
शुरू भई एक एकजना प्रबुद्ध व्यक्तिबाट मन्तव्य प्रकट भई
प्रतियोगिता हुने गरेको थियो । संघमहानायक प्रज्ञानन्द
महास्थविरद्वारा उद्घारित उक्त प्रतियोगितामा आयोजक
बौद्ध पुस्तकालयका अध्यक्ष बुद्धरत्न शाक्यद्वारा स्वागत
भाषण मएको थियो । दोस्रो दिनदोख तीने दिन भिक्षु
कुमार काश्यपबाट शीन प्रार्थना एवं निर्णयकृत्व ग्रहण
गरिएको थियो । अलि निर्णयकृ एवं मन्तव्य दाताहरूमा
प्रकाश वक्त्राचार्य, सुवर्ण शास्त्र, धर्मरत्न शाक्य, महेन्द्र
शाक्य र प्रो. आशाराम शाक्य हुनुहुन्छ ।

बुद्धजयन्तीमा विविध कार्यक्रम

२०४२ वैशाख २२, सुनसरी—

२५३६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा धरान
बुद्धजयन्ती समारोह मनितिको आयोजनामा बुद्धधर्म-
शनमा स्थानीय भिक्षु मैत्रीद्वारा विश्व बौद्ध झण्डोत्तोलन
भई पञ्चशील प्रार्थना र बुद्धपूजा भई शुरू भएको एक
समारोहलाई श्रद्धालु भक्तजनबाट दानकार्य, भिक्षुसंघलाई
भोजनदान, भगवान् बुद्धको प्रतिमा सहित नगर शोभायात्रा
प्रसाद वितरण, विद्वर्वान्बाट प्रवचन र दीपावली समेत
गरी भव्यता दिइएको थियो ।

आनन्दभूमि

बुद्धको प्रतिमा स्थापना गर्न समिति नठन

२०४२ वैशाख २२, सुनसरी—

२५२६ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा स्थानीय
चतरामा भगवान् बुद्धको प्रतिमा स्थायीरूपमा स्थापना
गरी मन्दिर बनाउन एक समिति गठन भएको छ । उक्त
उपलक्ष्यमा कवितापाठ, पिपल वृक्षमुनि बुद्धमूर्ति स्थापना,
शीलप्रार्थना, बुद्धवन्दना, बुद्धजीवनीको आधारमा प्रवचन,
आदर्श मा. वि. को मरम्मत कार्यका लागि समिति गठन
गर्ने कार्य सम्पन्न भयो । बुद्धमूर्ति स्थापना र मन्दिर
निर्माणको लागि ओम्प्रकाश गुप्ताबाट रु. ६०००,
वृजलाल अग्रवालबाट रु. २५००—, श्रद्धालु भक्तजन-
बाट रु. १४४।७० चन्दा प्राप्त भएको छ । यस्तै वराह
क्षेत्र गाउँ पञ्चायतमा बुद्ध विहार निर्माण गर्न मान
वज्राचार्यको अध्यक्षतामा २० जनाको एक समिति
गठन भयो । उक्त समितिको सल्साहकारमा काठमाडौं
आनन्दकुटी विहारका भिक्षु मैत्री सहित ११ जना वरिष्ठ
व्यक्तिहरू रहनुभएको छ ।

भिक्षु अमृतानन्द चैनपुरमा

२०४२ वैशाख २३, संखुवासभा—

२५२६ औं बुद्धजयन्ती मनाउन स्थानीय चैनपुरमा
आनन्दकुटी विहारका भिक्षु अमृतानन्द महानायक
महास्थविरलाई प्रसुख अतिथित्व ग्रहणका लागि स्वागत
र सम्मान गरी चैनपुर निवासीले सप्ताहव्यापी धर्मदेशना-
को व्यवस्था गरेका थिए । त्यस अवसरमा महानायक
भिक्षु अमृतानन्दबाट भएको धर्मदेशना सुनी—बुद्धधर्म त
बांडा (शाक्य) हरूको धर्म हो भनी ठानिरहेका चैनपुर
बासीले बुद्ध हार्म देशको र बुद्धधर्म भनेको सबैले
पालन गर्नुपर्ने साझा धर्म हो भनी स्पष्ट बुझिलिए ।

बोधिसत्त्व विहारमा दिनै हुने बुद्धपूजामा
महानायक भिक्षु सरिक हुनुभएको थियो । त्यस अवसरमा

बालबालिकाहरूलाई कल्पवृक्षदान र सांस्कृतिक बाजागाजासहित बुद्धरूप छटमा राखी नगर परिक्रमाका साथ शोभायात्रा र प्रसाद वितरण भएको थियो ।

तिद्वि विहारमा महानाथक मिक्तु अमृतानन्दको समाप्तित्वमा भएको एक सभामा बुद्धधर्म अध्ययन अध्यापन र प्रचार प्रसार गर्ने उद्देश्यले 'चैनपुर बौद्ध महिला संघ' सर्वसम्मितिबाट स्थापना गरे । सुश्री सुमना देवी शाक्यको अध्यक्षतामा गठित उक्त संघमा श्रीमती कृष्णकुमारी शाक्य, सुश्री नर्वदा शाक्य, सुश्री सजना कर्मचार्य र सुश्री जमुना शाक्य क्रमशः उपसमाप्ति, सचिव, उपसचिव र कोवाइथक रक्तनुभएको छ । अन्य सदस्यहरूमा सुश्री हीरादेवी शाक्य, सुश्री मञ्जुश्री शाक्य, सुश्री चन्द्रशोभा शाक्य, सुश्री बुद्धलक्ष्मी शाक्य, सुश्री राधिका शाक्य, श्रीमती यशोदा शाक्य र सुश्री शान्ति शाक्य रहनुभएको छ । नवागठित त्यस संघको अभिवृद्धिका लागि आचार्य अमृतानन्द महास्थविर र भिक्षु धर्मवंशले क्रमशः रु. ३००।- र २००।- प्रदान गर्नुभएको थियो । यस्तै पाल्पाबाट चैनपुर जाँदा भिक्तु अमृतानन्दसँग साथै जानुभएका पूर्णरत्न शाक्यले पाल्पाली सुश्री सन्तलक्ष्मीको तर्फबाट रु. २५।- प्रदान गर्नुभएको थियो ।

खाँदवारीमा बुद्धजयन्ती

२०४२ वैशाख २२, संखुवासमा—

पोखरीचोक बजारमा जिल्ला पंचायतका सभापति कर्मानसिंह राईको अध्यक्षतामा गठित दुद्धजयन्ती समारोह समितिको आयोजनामा २५.२६ औं बुद्धजयन्ती भव्यरूपमा मनाइयो । कुलबहादुर बज्राचार्यद्वारा स्थानीय बौद्ध-चैत्यमा बुद्धपूजा भई बुद्धधर्म विषयमा प्रवचन गोष्ठी पनि संचालन भएको थियो । प्रवचनको सिलसिलामा

प्र. जि. अ. आत्मा शर्माले व्यक्तिको शरणमा जाने नभै मानवचेतना जागृत गराई काम गर्ने क्षमताको अभिवृद्धि गर्न बुद्धको शरणमा जानुपर्ने कुरा बताउनुभयो । अर्का वक्ता लोक बहादुर शाक्यले बुद्धले देशना गर्नुभएको चतुरार्थसत्यको विवेचना गर्नुहुँदै करुणा, मंत्रो मुदिता र उपेक्षाको भावना जगाई समर्ज उत्थान गर्नुपर्छ भन्नुभयो । प्रधान अध्यापक चन्द्रकुमार गुरुडले बुद्धको शान्ति उपदेशलाई व्यवहारमा आवरण गर्नुपर्ने कुरा बताउनुभयो । यस्तै शिक्षक सोमनाथ विमिरेले बुद्धबत्तीको उज्यालोको रूपमा रहेको कुरामाथि प्रकाशपाद्म मानिसमा भावना नै शुद्ध हुनुपर्ने कुरा बताउनुभयो । अर्का वक्ता अधिकृत सदानन्द उपाध्यायले पञ्चशीलको व्याख्या गर्दै संकीर्ण विचारधारालाई त्याग्नुपर्ने कुरामाथि प्रकाश पार्नुभयो । समितिका सचिव सुन्दर शाक्यद्वारा प्रतिवेदन प्रस्तुत भएको त्यम गोष्ठीमा सुश्री सुखदा बज्राचार्यले स्वागत भाषण र सरोजकुमार शास्त्रले ध्ययवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो ।

भिक्तु विमलानन्द थाइलैण्डमा

२०४२ आषाढ १ गते, काठमाडौं—

बौद्धधर्म तथा संस्कृतिको अध्ययनार्थ लुम्बिनी विहारको संरक्षण र धर्मप्रचार गरिराणुभएका भिक्तु विमलानन्द महास्थविर २ महीनाको लागि थाइलैण्ड जानुभएको छ ।

विहारको लागि ६ कट्टा जागा

बराहक्षेत्र, २०४२ वैशाख ३०—

मान बज्राचार्यको अध्यक्षतामा गठित ७ जनाको संरक्षक समिति, १३ जनाको रेखदेख सहयोग समिति र ६५ जनाको द्व्यरक्षन ज्योति चुट महाविहार निर्माण

उपसनिति गठन भई तथागत भगवान् बुद्धमा भक्तिभावना
र श्रद्धा बढाउने वातावरणको सृजना गर्ने हेतुले वराह
क्षेत्र गाउँ पञ्चायत, वडा नं. २ मा. रहेको ६ कट्टा पती
जग्गा उपलब्ध गर्ने र सोबो संरक्षण तथा सो ठाउँमा
विहार निर्माण गर्ने निर्णय भएको छ ।

सप्ताहव्यापी महापरिचाण

२०४२ बैशाख ६, काठमाडौँ—

लग्न ध्वाखासि दोलमा अष्टरत्न शाश्यको जन्म
दिनको उपलक्ष्यमा सप्ताहव्यापी महापरिचाण सम्पन्न
भयो । सो अवसरमा गणमहाविहारमा मिक्षुसंघ, अनगारिक
तथा उपासकहरूमा जलपान र भोजन प्रदान गरिएको छ ।

विशाल शोभायात्रा

जेठ २२, धरान—

२५२६ अौ बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा स्वयम्भू
चैत्य महाविहारमा बुद्धपूजा सहित भव्य बुद्धजयन्ती
मनाइयो । सो अवसरमा काठमाडौँ बुद्धजयन्ती समारोह
समितिबाट प्रतिनिधित्व गर्नुभएका अनगारिका सुशीलाले
बुद्धजयन्तीको महत्वबाटे प्रकाश पार्नुभयो । अर्का वक्ता
धर्मरत्न शाश्यले बुद्धले दिनुभएको शिक्षालाई मन,
चक्षन र कर्मले पालन गर्दैन्, मा साँच्चैको शान्ति प्राप्त
गर्न सकिएँ भन्नुभयो । त्यस दिन धेरै भक्तजनले धाग
लिएको शोभायात्राले भव्यतासाथ नगरपरिचमा गरिए-
को थियो । सो धावाका लागि ललितपुर निवासी
हाले दिशूली दुर्दार दरने चिरकाजि शाश्य महित
वहाँका परिचारले त्रिशूली धजारमा शोभायात्रा गरी
बुद्धजयन्ती मनाउनको लागि १६ इच्छ अर्गो पुरानो
दाँचाको ढलोटको बुद्धमूर्ति स्थानीय सुगतपुर विहारलाई
प्रदान गर्नुभएको थियो ।

बुद्धपूजा

बैशाख २२, लुम्बिनी

बुद्धको २५२६ अौ जयन्तीका दिन बुद्ध जन्म-
भूमि लुम्बिनीमा अनिस्त्रु भ्रातुर्भवाट बुद्धपूजा र
धर्मदेशना भई सर्वप्रथमको रूपमा बुद्धजयन्ती मनाइयो ।
उक्त दिन बिहान बुद्धमूर्तिलाई रथमा राखी स्थानीय
लुम्बिनी दिकास परिवार र धर्मोदय परिवार सहित
सकल उपासक उपासिका भई नगर परिक्रमा गराइयो ।

ध्यानकेन्द्रको शिलान्यास

जेठ २३, काठमाडौँ

बागमती नदीको किनारमा रहेको शंखमोलमा
निर्माण हुने श्रान्तररघुविष्णु बौद्ध भावनाकेन्द्र भवनको
वर्माको रंगनदाट आउनुभएका सयादो ऊ पण्डित
भिवंशले शिलान्यास गर्नुभयो । उक्त भावनाकेन्द्रको
लागि ललितपुरका सुश्री चैत्यमाया शाक्यले करीब १०
रोपनीको दानपत्र केन्द्रका अध्यक्ष ज्ञानज्योति कंसाकार-
लाई हस्तान्तरण गर्नुभयो । ४५ लाखको लागतमा
तयार हुने उक्त भवनको नवसामा ४५० जना जिति देसी
ध्यान गर्न सकिने कक्ष र एउटा छुट्टै निवासगृह पनि
बनाइने भएको छ । उक्त समारोहमा मदन धाख्वा, भिक्षु
मुमंगल, विष्णु कुमार शाक्य र आनन्दराजले सम्बन्धित
विषयमा आफ आपनो मात्राय ध्यक्त गर्नुभएको
थियो ।

बुद्धजयन्तीको विविध कार्यक्रम

बैशाख २२, धनगढी

२५२६ अौ बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा धनगढी-
मा विविध कार्यक्रम सहित भव्यरूपमा बुद्धजयन्ती
मनाइयो । शीलप्रार्थना, बायङ्ग दितरण, पुरतक प्रदर्शनी र

प्रवचन गोष्ठीको कार्यक्रम गरी मनाइएको त्यस समा - रोहमा स्थानीय जेसीज सहित अरु सामाजिक संस्थाहरूबाट शोभायात्रामा भाग लिएका धर्मबन्धुहरूमा पिउने पानी र सर्वतहरूको प्रबन्ध गरिएको थियो । ऐटा सिगारिएको भव्य रथमा बुद्धमूर्ति हाली गरिएको शोभायात्रामा सामाजिक कार्यकर्ता, छात्रछात्रा, गण्डमान्य व्यक्तिहरु र धर्मप्रेमी बौद्धहरूले भाग लिएका थिए । लामाहरु सहित भद्रमहिलाहरूले बुद्धमूर्ति पछिपछि स्तोत्रपाठ गरी पिछ्चाएका थिए । सो अवसरमा आयोजित सभामा भूत्युर्व मन्त्री पुष्करनाथ उप्रेतीले बुद्धधर्म आज संसार भरिका मानिसले श्रद्धाका साथ मन्त्र गरेको कुरा बताउनुभयो ।

त्यस अवसरमा बुद्धजयन्ती समारोह समिति काठमडौबाट प्रमुख अतिथिको रूपमा प्रतिनिधित्व गर्नु भएका भिक्षु मैत्रीले बुद्ध र बुद्धधर्मको विषयमा विशाल चर्चा गर्नुहुँदै बुद्धका उपदेशलाई व्यावहारतः कार्यन्वयन गर्न सफेदा ने बुद्धजयन्ती जस्तो कार्यक्रम फलीमूत हुने र अन्तर्राष्ट्रिय सुख शान्ति प्राप्त हुने कुरा बताउनुभयो ।

अर्का वक्ता सेती अंचलवीग विन्दुप्रसाद नेपालीले आफ्नो शान्ति र समझदारीको बातावरण भएमा मात्र नेपालीले आफ्नो धर्म व्यवहारतः पालन गर्न सकिने कुरा बताउनुभयो ।

समारोह समितिका अध्यक्ष हर्षराज शाक्यको सभापतित्वमा भएको त्यस समारोहमा समारोह समिति का संयोजक विकिल प्रेमलाल तुलाधरले त्यस क्षेत्रमा बुद्धधर्मले व्यापकता ल्याएको कुरा बताउनुभयो र सेती अंचल युवक मंगठनका सदस्य—सचिव दीर्घराज जोशी ले भगवान् बुद्धले शान्ति कायम राख्न छोडेको आफ्नो

दर्शनलाई सबै नेपालीले मनन गर्नुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो ।

बुद्धजयन्तीको कार्यक्रम सम्पन्न

बैशाख २२ गते, पाल्पा

स्थानीय तानसेनको महाचैत्य विहारमा ज्ञान मालासभा र बौद्ध महिलाबाट भजन शुरु भई भिक्षु विमलानन्दबाट शील-प्रार्थना र बुद्धपूजा भएको बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यको कार्यक्रममा अवरान्ह बुद्ध प्रतिमाको भव्य नगर परिक्रमा गरियो ।

सोही दिन आनन्द विहारमा बौद्ध महिला भोजन ध्यवस्था समितिद्वारा आयोजित कार्यक्रममा भजन र बुद्धपूजा भई उपसंघ नायक भिक्षु शाक्यानन्दद्वारा शीलप्रार्थना एवं धर्मदेशना भयो । त्यस अवसरमा समितिका अध्यक्ष सुश्री शान्तलक्ष्मी सहित नगेन्द्रशेखर बज्राचार्य, दशरथमुनि शाक्य र चन्द्रमान बज्राचार्यले ग्राफ आफ आपनो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो ।

साँझ आयोजक तर्फबाट मिशन अस्पतालका विरामीहरूलाई सुन्तला र विस्कुट प्रदान गरिएको थियो ।

शोभायात्रा

बैशाख २३, बालुगांग

२५२६ औं बुद्धजयन्ती बालुगांगमा पनि भव्यताका साथ मनाइयो । बुद्धपूजा, शीलप्रार्थना र दीपावली सहित भएको उक्त दिवसको समारोह अन्तर्गत भव्य बाजागाजा सहित बुद्धको मूर्तिलाई शहर परिक्रमागरी शोभायात्रा गरिएको थियो । भोलिपल्ट स्थानीय विहारमा त्यहाँको उस्तकाल्यका भूत्युर्व अध्यक्षको सभापतित्वमा भएको एक सभामा प्रमुख जिल्ला अधि-

कारी, क्याम्पसचीफ . र अह प्रतिष्ठित व्यक्तिद्वारा
बुद्धको देनबारे चर्चा गरियो । त्यस अवसरमा संगीत
सम्बलन र प्रवचन कार्यक्रम पनि भएको थियो ।

थाइलैण्डमा बौद्धधर्म र संस्कृति

जे ठ २२, काठमाडौं

स्थानीय बुद्ध विहारमा धर्मोदय सभाबाट आयोजित बौद्धसभामा सभापतिको आसनबाट भिक्षु सुमंगलले पंचशील प्रदान गर्नु भई बौद्धजगत मा जे ठ पूर्णीमाको महत्व वारे प्रकश पार्नु भयो ।

सो अवसरका प्रमुखवक्ता मित्रराष्ट्र थाइलैण्डका महामहिम राजदूत चेतनर ज्योतिसालि कर्णले थाई जनतामा जन्मेदेखि मरणसम्म गरिने कर्मकाण्डबारे प्रकाश पार्दै ३०७ बी. सो. मा थाइलैण्डमा बुद्धधर्मको प्रवेश भएको र थाई संस्कृति र कला उत्थान गर्न बुद्धधर्मबाट निकै प्रेरणा मिलेको कुरा उल्लेख गर्नु भयो । त्यस्तै ५ करोड थाई जनतामा ६५ प्रतिशत बौद्धमार्गी, ६० हजार बौद्धमन्दिर र साढे तीन लाख जति भिक्षुहरू भएको कुरा बताउनुहुँदै आमाबाबु र छोराछोरी बीचको कर्तव्य तथा आचार संहिता कायम रहेको तथा त्यहाँका राजालाई पनि बौद्धधर्मबाट दान, शील, आत्मबलिदान, इमान्दारी, विनम्रता, आत्मदमन, अकोथ, अहिंसा, सहनशीलता, न्याय इन्साफ गर्ने जस्तो आचार संहिता तोकिराखेको उल्लेखनीय कुरा हो भनी बताउनु भयो ।

यस्ते धर्मोदय सभाका उपाध्यक्ष मणिहर्ष ज्योतिने नेपाल र थाइलैण्डबीच बौद्धधर्म र संस्कृतिबारे घनिष्ठ सम्बन्ध भएको र विश्वबौद्ध भातृत्व संघको प्रधान कार्यालय बैंककमा रहेको ठूलो श्रद्धाको कुरा भएको कुरा बताउनु भयो । उक्त अवसरमा स्वस्तिरत्न शाक्यले पनि आपनो मन्त्रहर्य पोखनु भएको थियो ।

प्रतिमा स्थापना

जे ठ २१, पाल्पा—

स्थानीय तानसेनको महाबोधिविहारमा एक बौद्ध समारोहसहित उपसंघमहानायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविरबाट भगवान् बुद्धको प्रतिमा प्रतिस्थापन भयो । काठमाण्डूकी युरीमाया तुलाधरले प्रदान गर्नु भएको सो प्रतिमा स्थापन समारोहमा स्थानीय ज्ञानमाला संघ, ज्ञानमालासभा र बौद्धमहिलाहरूका तर्फबाट भजन भई शीलप्रार्थना र बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । उक्त अवसरमा भिक्षुद्वय शाक्यानन्द र विमलानन्द तहास्थविरबाट धर्मव्याख्या गरियो । सुश्री सुमना शाक्यबाट स्वागत भाषण भएको त्यस समारोहको अन्तमा भिक्षुगण तथा अनगारिकाहरूमा भोजन पनि प्रदान गरियो ।

हि दानबिया: बुद्धजयन्ती हन

११०५ बछलाथ्व २, यल—

२५२६ व्वःगु बुद्धजयन्तीया लसताय् थनया अनगारिका संघया र्वसानय् हि दान बीगुया नापं मनय् चंगु धू व बैय् चंगु धू नापं मुचुकेगु तातुनाः सुमंगल विहार व मणिमङ्डप विहारय् सुचुकुचुया अभियान यात । उगु इलय् अमिता धाख्वाः, अजरा वज्ञाचार्य, संगीता धाख्वाः, पञ्चराज शाक्य, भुवनराज शाक्य, वीणा शाक्य, उर्मिला शाक्य, रवीन्द्रप्रसाद पाठक, सावित्री चिपालु, धर्मरत्न शाक्य, संगीता शाक्य, प्रदीपकुमार शाक्य व सिद्धार्थकुमार शाक्यपिसं हि दान बियाः पुण्य संचय याःगु जुल ।

शोभायात्रा

११०५ स्वांयापुन्हि बुटवल—

थनया बुटौलय् दैय्दसं थे ज्याइवः छुनाः गुलावाजं, धिमय्बाजं पर्यन्तं सांस्कृतिक बाजंत न्हचीकाः

२५२६ वदःगु बुद्धजयन्ती बुद्धया शोभायादा याना-
हन । उकुन्हु प्रभातफेरि, बोधिवृक्ष जलतर्पण, शीलप्रार्थना
धर्मदेशना, दानप्रदान व परित्राण पाठया नापं प्रसाद
वितरण नं जुल । न्हृथकुन्हु भिक्षु चुन्द महास्थविरपाखे
धर्मदेशना जुयाःल गिलानप्रत्यय पूजा व ज्ञानमाला
भजन नं जुल ।

अनिच्छावत संखारा

११०५ चौलागा १२, ये—

आनन्दभूमि पत्रिकाया भू. पू. सम्पादक न्हृथेबहादुर
वज्राचार्यंया मां अनगारिका श्यामावतीया दृद्ध देया
बैसय परलोक प्राप्त जूगुली मदुम्ह अनगारिकायात
शान्तिपद लायमा धकाः आनन्दभूमि पत्रिकां प्रार्थना
याःगु दु ।

महापरित्राण

बछलाथव, अमाइ; यल—

थनया लगंखलय उपासिका सानुमाया वैद्यया
श्रद्धाकथं भिक्षु महासंवपाखे अहोरात्र परित्राण पाठ
कवचाल । उगु व्यलय स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन व
संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरपाखे पञ्चशील व
धर्मदेशना जुल । सति कुन्हु भिक्षुवर्ग व अनगारिकायिन्त
अष्टपरिकार सहित भोजन प्रदान जुल ।

मरणं तं हि जीवितं

तछलाथव, अष्टमी, श्रीलंका

श्रीलंकाया प्रसिद्ध विद्वान् अमरपुर सद्गुरुवंश
भिक्षु महासंघया नायः कोसगोड धर्मवंश महास्थ-
विर परलोक ज्याविज्यात । वस्पोल श्रीलंकाय विद्या-
लंकार परिवेण्या आचार्य व अमरपुर निकायया सभा-
पति खः ।

थथे हे उक्त विद्यालंकार विश्वविद्यालयया

प्राध्यापक विद्वान् महाचार्य सीवली महास्थविर नं
परलोक ज्याविज्यात । वस्पोलं पालि, तिहली व
हिन्दी भाषां यकों दौढ़ सकूत च्वयाविज्याःगु दु ।
वस्पोल महाचार्यद्वय महास्थविरपित्त नेपाया भिक्षु-
संवपाखे निर्वाण कामना याःगु दु । श्रीलंकाया वस्पो-
लपि च्वनाच्वंग विद्यालंकार परिवेण्य च्वनाः नेपाया
भिक्षुपि अनिरुद्ध, महानायक अमृतानन्द, महानाम, कुमार
काशयय व अग्रधर्मपित्तं अध्ययन याना विज्याः खः ।

साप्ताहिक धर्म-देशना

तछलाथव, षष्ठी, ये—

थत जूगु साप्ताहिक धर्मदेशनाया इवल् बछ-
लाथव द्वितीया कुन्हु भिक्षु सम्यक्ज्योति कोशल देशया
विम्बिसार जुजु बुद्धया उपदेश न्यानाः प्रभावित ज्या:
बुद्धधर्म ग्रहण यानादिज्याःगु खँ क्याः बुद्धधर्मया उदारता
न्हृथनाविज्यात । सति कुन्हु अनगारिका धर्मवति
बुद्धधर्मय मिसा व मिजंया समान अधिकार व कर्तव्य
दु धकाः लिङ्ग भेदया पक्षपात मदुगु खँ प्वंकाविज्यात ।
पंचमि कुन्हु भिक्षु धर्मसोभनं मध्यममार्गया अनुसरण
यानाः मनयात दसय तयाः भिगु ज्या यायमःगु खँ
न्हृथना विज्यात । षष्ठी कुन्हु भिक्षु दोधिसेनं जीवन वाला-
क सफल यायत मनूयाके दक्षता, शक्ति व प्रज्ञाया संगम
मद्यक मगाः धकाः धैविज्यात ।

बौद्धकेन्द्रया स्थापना

तछलाथव, १५, श्रीलंका

श्रीलंकाय च्वनादिज्याःपि नेपाली भिक्षुपिगु
ब्रासया लागी श्रीलंकाव नेपाया विश्व संस्कृतिक व
धर्मिक स्वापू बदातुकायकेत नेपाल दौद्धकेन्द्र कोलम्बो
शहरया सिथय देहिवं लधंग थासय स्थापना जुल ।

थुगु केन्द्रया लागी छें सहितगु छपी ज़ंगा दु। थव पुक ज्या छता खैं छना जुया: जूगु खः। प्रत्येक श्रीलंकाद्या हिरो भाबु गमिनि कोन्सेका व वयकःया तता मनुख थहे उदाहरण जुया: बूढ़ न्हाच्यथै न्हूच्चि-मयजु विलमा फोन्सेकापाखैं चिक्षु महासंघयात् प्रदान लेमा: नब गुरु ज्वीसः शिष्य ज्वीमसः जुया: शान्ति जूगु खः। कवारिरोड देहिवस्त्वस्त् च्वंगु थगु केन्द्र स्थापना समारोहय मदीहे पञ्चासीह महानायक प्रभुख नांजाःपि निक्षुगणत उपरिथ । जूगु खः। श्रीलंका नेपाल बौद्ध संघया विशेष सल्लाहकार कोटुगोड धर्मावास नायक महास्थ-विरया संरक्षकत्वय व उगु संघया संस्थापक तथा निदेशक चिक्षु सुवगया चवालय उगु समारोह शब्दः धायक सम्पत्ति जूगु खः।

चिक्षु धर्मावास बेलायतय्

बछलागा, नवमी, श्रीलंका—

विचित्र धर्मकथिक श्रीलंका नेपाल बौद्ध संघया विशेष सल्लाहकार कोटुगोड धर्मावास नायक महास्थविर बेलायतय् ज्वीगु बौद्धसम्मेलनय् द्वति कायत श्रीलंकाया प्रतिनिधिया रूपय् लण्डन विजयाःगु दु। धार्मिक सम्मेलन ववचाय्काः पूर्वीं जर्मनी, फ्रान्स व रूस आदि देशय् विजयानाः श्रीलंकाय् तु विजयागु वस्पोलया कार्यक्रम खः।

त्रिपा: इन

तछलामा, द्वादशी, खवप—

थनया समकृत महाविहारय् संचालन जुयाच्वंग अन्तर्मध्यमिक द्वितीय रत्नायन रनिगजीलड न्हासःलिसः कासाय प्रथम व द्वितीय जूपित शील्ड, कप व पुरस्कार तथा मेरि सहभागितयत् प्रमाणपत्र इनेगु ज्या सुवर्ण शाकया सभापतित्वय् सम्पत्त जुल। उगु इलय सुवर्ण शाकया बौद्ध न्हासःलिसः कासाया उपलविधयात् न्हूथना: थौंया शान्ति चाहना यानाच्वंग विश्वय गुलि शान्तिया तारा वत उलि मनूतय् बिचय अशान्ति जुजुं वनाच्वंग

मनुख थहे उदाहरण जुया: बूढ़ न्हाच्यथै न्हूच्चि-लेमा: नब गुरु ज्वीसः शिष्य ज्वीमसः जुया: शान्ति नाराय हे सीमित जुयाच्वनी धैविज्यात। श्रीलंकप्रदाता संघरस्त शाकयं पुरस्कार इना: वैन विज्यातकि मस्तयगु चरित्र निर्माणया ज्या मां अबु भाला काय्सः। मां अबुया हेलचक्क्याङ्ग न हे मस्त रथनीगु खः। अथे हे निर्णयिक मण्डलया पावें महेन्द्ररस्त ज्ञायें पञ्चगील व चतुरार्य सत्ययै जागु बुद्धया उपदेश-यात व्यवहारतः पालन यायमा: धैविज्यात। थुकी काइनलया मेरि निर्णयिकपि खः चिक्षु धर्मसोभन व शाभ्यर तिविखिन्द्रिय।

सहायक प्रधानाध्यापक कृष्णराम श्रेष्ठ बुद्धया उपदेशकथं न्हूच्चिलधासा अपुक शान्ति प्राप्त ज्वीगु खैं न्हूथनादिल। थुगु प्रतियोगिताय न्हाप श्रीपद्म मानि. व लय शारदा मा. वि. जूगु खः। शुकुन्हया उद्घोषण विस्तृत शाकय व भीमराज शाकयं यानाविजयाःगु खः। स्वागतभाषण यासे मयजु भीमलस्मी वज्राचार्य शस्त्रास्त्रया धिधिबलाः जुया: मनूत याना: उखेला: अुखेला: मदैच्चन। थुकिया जिम्सेवारीवर्गं स्वार्थ स्वगुलि थथे जूगु खः धैविज्यात। धन्यवाद ज्ञापनया नार्प आर्यिक प्रतिवेदन प्रस्तुत ऋमशः वसन्त वज्राचार्य व लोकेन्द्र वज्राचार्यं यानाविज्यात।

थगु कासाया उद्वाटन छुदिन न्ह्यवः सहायह डीन वासुदेव जोशीया सभापतित्वय् प्रधानपंच ज्ञान-बहादुर न्याइच्याइपाखैं जूगु खः।

चिक्षु सुनन्द लिथ्यन

तछलागा, द्वादशी, यल—

अमेरिकाया नांजाःगु हार्डवड युनिभर्सिटी अध्ययन याना: एम.ए. या डिग्री कद्यः चिक्षु सुनन्द नेपा: लिहाँ विज्यानाः थौंकहय यल सुमगल विहारय च्वताविज्यागु दु।

नेपालय थेरवादीया विहारया दायक व उपासकपिनि दथ्वी निकबः बगुवार ज्वोगु बुद्ध व
बुद्धकालीन श्रावकश्राविका, गृहस्थी महिला व राजदरबार सम्बन्धी न्हासः लिसः
प्रतियोगिताया नियम

(प्रतियोगिता-वर्षवास सिध्यव। भागकाइपि सदस्यया नां छवयगु म्याद-०४२ श्रावण १ या दुने ।)

१. थुगु प्रतियोगिताय नेपाल अधिराज्य भरया थेरवाद विहारया व भन्तेपि बिजराना चबंगु विहार मध्यव् प्रत्येक विहारं छग् सम्ह छवया हय् फु ।
२. थुगु प्रतियोगिताया निति प्रत्येक विहारं छवा हइगु प्रतियोगी समूहय् दायर्क्पि, ज्ञानमाला भजनया सदस्यपि, विहारया आजीवन सदस्यपि व परियति शिक्षानाप सम्बन्धित मध्यय् जुइमाः ।
३. वयस्क,, अर्धवयस्क, आधुनिक शिक्षा प्राप्त व अप्राप्तपि जुइवं प्रतियोगिताया असंतुलन सम्भावना दुगु जूपा निति प्रतियोगी सदस्यपि लयशत फति फतले दायक, ज्ञानमाला भजन, विहारया आजीवन सदस्य व परियति शिक्षाय् पक्षं छम्छम्ह लययगु । थये मदुगु थासं फवव विविध पक्षं लययगु यायमाः । न्याम्ह प्रतियोगी सदस्यपि आयु त्या: यायबलय औसतम आयु ३०।३५ दुने लायमाः ।
४. प्रत्येक विहारया प्रतियोगी समूहया न्याम्ह सदस्यपि व वैकल्पिक निम्ह सदस्यपि जुइ ।
५. न्याम्ह प्रतियोगी समूहया सदस्यपि मध्यय् क्रमशः न्हापांम्ह (१ नंबर नांम्ह) दथुइ, निम्ह जव, स्वम्हम्ह खव अले प्यम्हम्ह व न्याम्हम्ह ल्यूने च्वनेगु जुइ । धया: वा व्वना: लिसः बीम्ह न्हापांम्ह जक जुइ । च्वया: लिसः बीबलय न्हयः ने च्वांपि स्वम्ह मध्यय् न्ह्याम्ह छम्हसितं नं याय् फु । न्याम्ह सदस्यपि मध्ये सु अस्वस्थ जुइवं वैकल्पिक सदस्यपिसं ब्वति काय् फु ।
६. न्हासः लिसः प्रतियोगिता सम्बन्धी नियमः—
 - (क) न्हासः लिसः प्रतियोगिता म्हुतुं धया: च्वया: वा व्वना: जुइ । धायगु लिसलय न्हापांगु पुचः यात १ मिनेट, निगूगु पुचः यात ३० सेकेण्ड, अनं ल्यूया पुचः यात १५।१५ सेकेण्ड जुइ । च्वयगु व व्वनेगु लिसलय ई सकसितं उतिउति जुइ । हानं थुलि ई धयागु सुचं न्हासः तङ्गबलयलिसें न्यंकी ।
 - (ख) सफू व्वनेगु विधि, व्वनेगु शैलि हे व्याकरण विशुद्धता सम्बन्धी न्हासलय सफू स्वया: लिसः बी दइ ।
 - (ग) मंकाः कथं न्हासः या लिसलय सकसितं पालाक न्हासः बी । मेमेगु न्हासः या लिसः बीगु पाः सामान्य न्हासः लिसः कासाय् थे क्रमशः जुइ । समूहया क्रम लययगु नं सामान्य न्हासः लिसः कासाय् थे जुइ ।
 - (घ) न्हासः या लिसः पाय्छि जू मजू क्वः छीगु न्याम्ह भिक्षुपिसं, बा: स्वम्ह भिक्षुपिसं हे यानादिज्याइ ।
 - (ङ) थुगु प्रतियोगिताया संचालन सामान्य न्हासः लिसः कासाय् थे न्हासः न्यनीम्ह, त्या: च्वइम्ह व ई स्वइम्ह दइ ।
 - (च) न्हासः या त्या: प्रतियोगीसमूह गुलि दइ, उगु कथंया अनुपात पाय्छि याना: जुइ । साधारणतः ३ घण्टाति ईया थुगु प्रतियोगिता जुइ ।
 - (छ) प्रतियोगिता शोल-प्रार्थनां शुरु जुयाः पुण्यानुमोदनं सिधइ । थुको प्रतियोगि समूहया सदस्यपिसं ब्वति काय् हे माः ।

(मेगु सफू आदिया नियम ब्वतिकाइपिथाय् पत्रद्वारा थ्यनी)